
Vergaderjaar 2021–2022

---

35 926

**Homogene Groep Internationale Samenwerking 2022
(HGIS-nota 2022)**

Nr. 1

HGIS NOTA 2022
Ontvangen 21 september 2021

INHOUDSOPGAVE

Leeswijzer	4
Inleiding: Nederland en de wereld in 2022	6
HGIS 2022 naar beleidsthema's	8
Beleidsthema 1: Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid	11
Beleidsthema 2: Vrede, veiligheid en stabiliteit	14
Beleidsthema 3: Effectieve Europese samenwerking	18
Beleidsthema 4: Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen	20
Beleidsthema 5: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	23
Beleidsthema 6: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat	26
Beleidsthema 7: Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)	30
Beleidsthema 8: Versterkte kaders voor ontwikkeling	33
Beleidsthema 9: Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven	35
Bijlagen	38
Bijlage 1: De HGIS verticaal: wijzigingen na de Miljoenennota 2021	38
Bijlage 2a: De HGIS uitgaven horizontaal: meerjarencijfers per begroting	39
Bijlage 2b: De HGIS ontvangsten horizontaal: meerjarencijfers per begroting	47
Bijlage 3: De non-ODA uitgaven naar beleidsthema	49
Bijlage 4: De ODA-uitgaven naar beleidsthema	52
Bijlage 5: De geplande ODA-uitgaven binnen de BHOS-begroting per regio in 2022	54
Bijlage 6: Berekening ODA-plafond 2021-2026, realisatie ODA-prestatie 2020 en raming ODA-prestatie 2021-2026	60
Bijlage 7: Internationale klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2022	62
Bijlage 8: Internationale inspanningen voor migratie in 2022	65

Brief van de Minister van Buitenlandse Zaken

Geachte voorzitter,

Graag bied ik u de HGIS-nota 2022 aan. In de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) worden de uitgaven van de verschillende ministeries op het gebied van het buitenlandbeleid gebundeld, waarmee de onderlinge samenhang geïllustreerd wordt. Het uitgangspunt van de HGIS is het bevorderen van de samenwerking en de afstemming tussen de betrokken ministeries op het terrein van internationale samenwerking. De HGIS is daarmee een belangrijk instrument voor een geïntegreerd en coherent buitenlandbeleid.

De Minister van Buitenlandse Zaken

Tom de Bruijn

LEESWIJZER

Wat is de HGIS?

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is sinds 1997 een budgettaire constructie binnen de rijksbegroting. In de HGIS worden de uitgaven van de verschillende ministeries op het gebied van het buitenlandbeleid gebundeld, waarmee de onderlinge samenhang geïllustreerd wordt. Dit bevordert de samenwerking en de afstemming tussen de betrokken ministeries. De HGIS vormt daarmee een belangrijk instrument voor een geïntegreerd en coherent buitenlandbeleid. Binnen de HGIS worden de uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking die voldoen aan de criteria voor officiële ontwikkelingssamenwerking (*Official Development Assistance*, ODA) expliciet zichtbaar gemaakt.

De minister van Buitenlandse Zaken coördineert het Nederlandse buitenlandbeleid en daarmee de HGIS. De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft een coördinerende bevoegdheid voor de uitgaven aan ODA binnen de HGIS.

Twee keer per jaar wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen de HGIS. Op Prinsjesdag wordt de HGIS-nota aangeboden en op Verantwoordingsdag wordt het HGIS-jaarverslag aangeboden aan de Staten-Generaal. Deze documenten geven een integraal overzicht van alle uitgaven op het terrein van internationale samenwerking, die op de verschillende departementale begrotingen staan.

Buitenlandse betrekkingen zijn een zaak van het Koninkrijk der Nederlanden: Nederland in Europa, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten, alsmede de Nederlandse openbare lichamen in het Caribisch gebied (Bonaire, Sint-Eustatius en Saba). Waar de HGIS-nota spreekt over 'Nederland' of 'Nederlands' wordt daarmee bedoeld: '(van) het Koninkrijk der Nederlanden', tenzij het gaat om zaken die specifiek het land Nederland betreffen, zoals het EU-lidmaatschap en ontwikkelingssamenwerking.

Opzet HGIS-nota 2022

HGIS-Beleidskader

De HGIS-nota 2022 geeft inzicht in de begrote middelen voor internationale samenwerking in 2022. De HGIS is ingericht langs negen beleidsthema's. Deze indeling is gebaseerd op de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de internationale paragrafen van overige begrotingen. De toelichtende teksten zijn ontleend aan de Memories van Toelichting bij de begrotingen voor 2022 van de verschillende ministeries en geven een overzicht in vogelvlucht. Met ingang van 2021 geldt voor de begroting van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) een nieuwe artikelnummering. In deze nota wordt de nieuwe artikelnummering aangehouden. Waar van toepassing is dit aangegeven met een voetnoot.

Meer uitgebreide toelichtingen worden in de begrotingen van de betrokken departementen weergegeven.

In de nota wordt eerst een aantal kaders geschetst ten aanzien van het buitenlandbeleid. Vervolgens wordt per beleidsthema de algemene beleidsdoelstelling gememoreerd en wordt op hoofdlijnen verder ingegaan op de geplande beleidsinzet in 2022 voor dit specifieke thema. Deze inzet is ontleend uit de beleidsagenda's van de departementale begrotingen zoals deze tijdens Prinsjesdag 2021 zijn gepresenteerd. Een drietal onderwerpen

wordt specifiek toegelicht, namelijk het Nederlands mensenrechtenbeleid, handel en duurzaamheid en gezondheidssystemen. Omdat de beleidsinzet meestal gepaard gaat met een financiële inspanning, wordt dit in een tabel weergegeven waarbij de ODA-component specifiek wordt benoemd. Deze tabel zal de realisatiecijfers van 2020, en de ramingen van 2021 en 2022 bevatten. Ten slotte volgt een toelichting op de instrumenten zoals weergegeven in de tabel.

Bijlagen

Na de beleidsthema's volgen acht bijlagen. In deze bijlagen worden gegevens, die verspreid staan over verschillende departementale begrotingen, gebundeld tot een overzichtelijk geheel:

Bijlage 1	Deze geeft een overzicht van de begrotingsontwikkelingen binnen de HGIS tussen de HGIS nota 2021 en HGIS nota 2022
Bijlagen 2a en 2b	Hierin worden alle buitenlanduitgaven en -ontvangsten gepresenteerd per departement
Bijlage 3	Een overzicht van de non-ODA uitgaven per beleidsthema
Bijlagen 4 en 5	Hierin wordt een totaaloverzicht gegeven van de buitenlanduitgaven die als officiële ontwikkelingshulp (ODA) kwalificeren, respectievelijk per beleidsthema en per regio
Bijlage 6	Geeft een berekening van het ODA-plafond voor de periode 2021-2026
Bijlage 7	Hierin wordt een raming van de verwachte publieke klimaatuitgaven voor ontwikkelingslanden in 2022 gepresenteerd
Bijlage 8	Betreft een uiteenzetting van de internationale inspanningen in 2022 op het terrein van migratie

Landen-bijlage (bijlage 5): De HGIS-nota en het HGIS-jaarverslag bieden het overzicht van de in het BHOS-beleid aangekondigde verschuivingen van ODA-middelen naar de focus-regio's West-Afrika/Sahel, Hoorn van Afrika, Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA). Daarbij is de ordening op thema gehandhaafd, in lijn met het thematische karakter van de BHOS-begroting.

Om de bijlagen op een logische wijze te presenteren, is ten opzichte van de voorgaande HGIS-nota's een wijziging aangebracht in de volgorde van de bijlagen. De bijlagen ODA-plafond (voorheen bijlage 3) en non-ODA uitgaven per beleidsthema (voorheen bijlage 6) zijn omgewisseld.

INLEIDING: NEDERLAND EN DE WERELD IN 2022

Nederland en de wereld in 2022

In 2022 zullen de gevolgen van de COVID-19 pandemie nog volop merkbaar zijn. De wereld werkt hard om zich hieraan te ontworstelen. Door de pandemie heeft een aantal trends in het buitenlandbeleid zich het afgelopen jaar versneld of duidelijker gemanifesteerd. Deze situatie duurt voort zolang de vaccinatiegraad in delen van de wereld achterblijft. Ook in 2022 zal COVID-19 daarom een belangrijke context vormen voor de wereld waarin Nederland zich beweegt en zorgen voor schokken en ontwrichting in het buitenland. Ook de directe invloed van het buitenland op het binnenland is hiermee duidelijker dan ooit. De COVID-19 pandemie heeft naar verwachting een blijvende impact op de internationale verhoudingen.

De internationale verhoudingen zijn in toenemende mate complex geworden en de internationale rechtsorde staat steeds meer onder druk. De wereld lijkt op te schuiven naar een multipolair systeem van machtsblokken waarbij het recht van de sterkste steeds vaker zegeviert. Autocratische stemmen klinken luider op het wereldtoneel en kritische geluiden worden gesmoord door arrestaties van politieke figuren en onderdrukking van dissidenten. Hier moet een stevig democratisch geluid tegenover staan. Juist nu is effectieve internationale en multilaterale samenwerking van groot belang voor Nederland; voor internationaal herstel van de COVID-19 pandemie en de gevolgen ervan op gebied van vrede en veiligheid, maar ook op het gebied van democratie en mensenrechten. Het hernieuwde internationale engagement van de VS op het multilaterale toneel is hierbij een belangrijke steun in de rug. Deze ontwikkelingen tonen bovendien aan hoe belangrijk een brede en diplomatieke voetafdruk is gebleken en zal blijven voor een open samenleving en open economie die Nederland is. Het kabinet zet in op een effectief, op regels gebaseerd multilateraal systeem, met goed functionerende en toekomstbestendige multilaterale organisaties.

Tegelijkertijd zijn er internationaal ook andere grote uitdagingen: de urgentie voor klimaatactie groeit, conflicten en ontheemding duren voort en de geopolitieke spanningen nemen verder toe, mede als gevolg van een steeds assertievere opstelling van China, met consequenties voor de positie van internationaal opererende Nederlandse bedrijven in internationale waardeketens.

Herstel en ontwikkeling

Het jaar 2022 zal in het teken staan van een duurzaam herstel van het internationale verdienvermogen van Nederland en een sterke internationale concurrentiepositie voor onze bedrijven. In ontwikkelingslanden en opkomende economieën is de crisis voorlopig nog niet ten einde. COVID-19 is daar niet alleen een gezondheidscrisis, maar ook een economische crisis met verstrekkende gevolgen. Eerder geboekte vooruitgang bij het terugdringen van armoede is deels verloren gegaan, mensenrechten en maatschappelijke ruimte staan in veel landen onder druk, en ook de schuldendruk stijgt.

Om de COVID-19 pandemie mondiaal te bedwingen is wereldwijde toegang tot vaccins, diagnostiek en beschermende middelen cruciaal. Nederland blijft zich dus inzetten voor een solidaire verdeling van deze middelen door het internationaal coördinatiemechanisme Access to COVID-19 Tools Accelerator (ACT-A) en het vaccinprogramma COVAX te steunen, ook via de EU.

De Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) – gericht op preventie en het vergroten van weerbaarheid – blijven het kader voor de Nederlandse inzet, in samenwerking met andere overheden, partners uit het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven en internationale organisaties.

Goed functionerend postennet

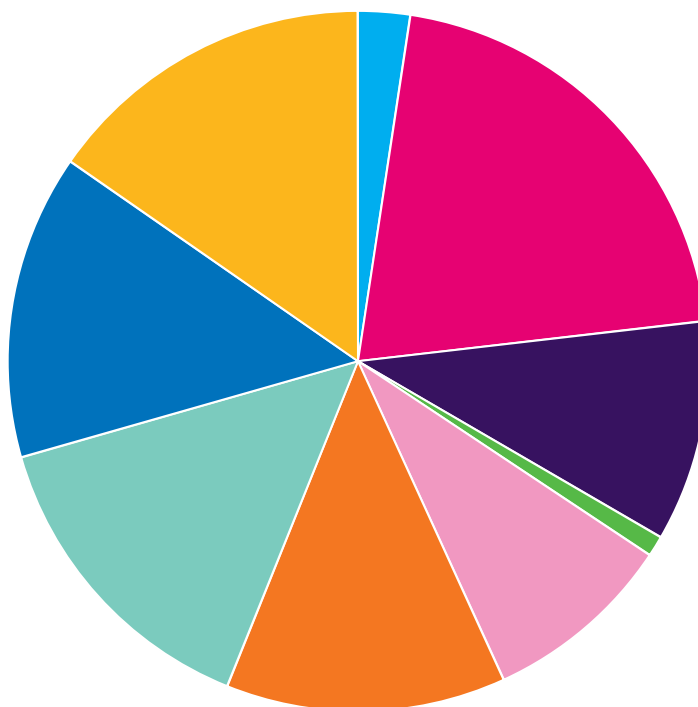
Dankzij een goed functionerend postennetwerk kan Nederland de eigen belangen in het buitenland waarborgen, niet alleen in de steden waar de grote multilaterale onderhandelingen plaatsvinden, maar ook in de hoofdsteden. Burgers helpen en allianties smeden doe je immers niet alleen in Brussel en New York, maar juist ook in Rome, Rabat, Wenen en Wellington. Nederland heeft baat bij goed opgeleide diplomaten ter plekke die Nederlanders helpen, Nederlandse standpunten toelichten en onze belangen rechtstreeks behartigen. Dat doet het kabinet ook in 2022.

Voor Nederland en Nederlanders wereldwijd.

HGIS 2022 NAAR BELEIDSTHEMA'S

De HGIS is ingedeeld langs een 9-tal beleidsthema's (incl. een categorie apparaatskosten en overige uitgaven, waarbij ook de kosten voor het postennet zijn opgenomen). Het totale HGIS-budget voor 2022 komt uit op omstreeks EUR 6,2 miljard. Hiervan kwalificeert ongeveer EUR 4,8 miljard als *Official Development Assistance* (ODA). In onderstaande overzichten zijn de totale uitgaven per beleidsthema schematisch weergegeven voor de totale HGIS, voor de ODA uitgaven specifiek en tenslotte voor de non-ODA uitgaven.

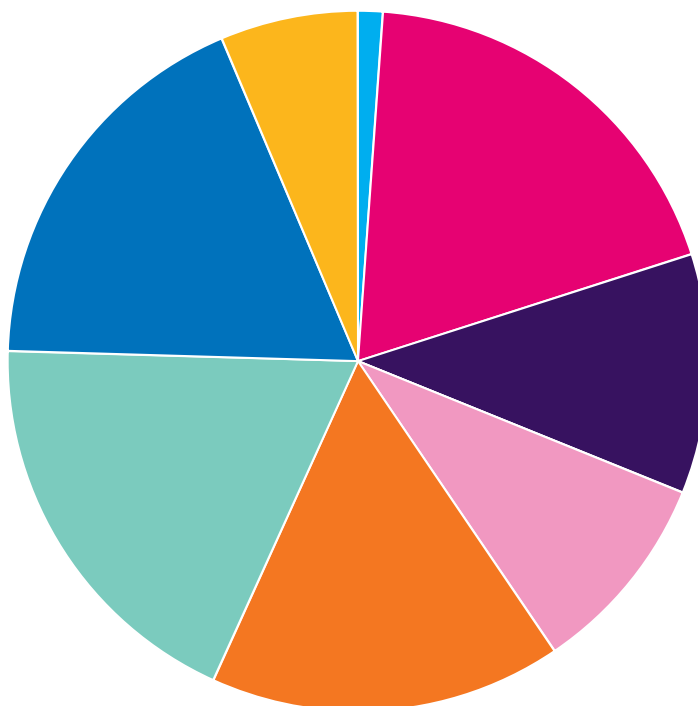
Figuur 1 Totale HGIS uitgaven per beleidsthema (x EUR 1.000)

- 1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid (150.533)
- 2. Vrede, veiligheid en stabiliteit (1.305.947)
- 3. Effectieve Europese samenwerking (642.168)
- 4. Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen (59.981)
- 5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen (555.672)
- 6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat (812.446)
- 7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs) (911.012)
- 8. Versterkte kaders voor ontwikkeling (884.987)
- 9. Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven (964.019)

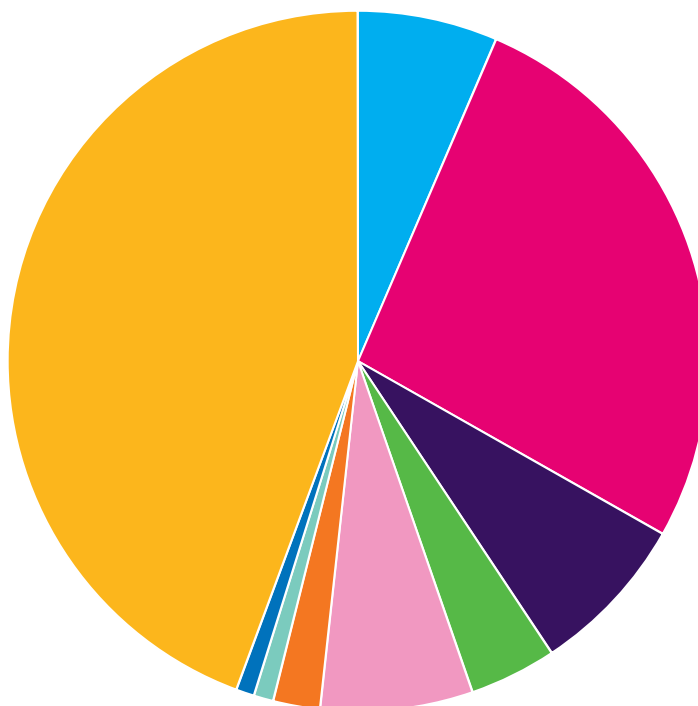

Figuur 2 ODA uitgaven HGIS per beleidsthema (x EUR 1.000)

- 1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid (54.614)
- 2. Vrede, veiligheid en stabiliteit (908.833)
- 3. Effectieve Europese samenwerking (531.341)
- 4. Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen (136)
- 5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen (451.154)
- 6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat (780.350)
- 7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs) (897.625)
- 8. Versterkte kaders voor ontwikkeling (872.521)
- 9. Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven (305.546)

Figuur 3 non-ODA uitgaven HGIS per beleidsthema (x EUR 1.000)

- 1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid (95.919)
- 2. Vrede, veiligheid en stabiliteit (397.114)
- 3. Effectieve Europese samenwerking (110.827)
- 4. Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen (59.845)
- 5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen (104.518)
- 6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat (32.096)
- 7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs) (13.387)
- 8. Versterkte kaders voor ontwikkeling (12.466)
- 9. Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven (658.473)

Per beleidsthema wordt hierna specifiek ingegaan op de algemene doelstelling, de beleidsinzet voor 2022, de budgettaire gevolgen en een korte toelichting op de tabellen. Per onderdeel is expliciet het ODA-aandeel in de uitgaven inzichtelijk gemaakt. In bijlage 2 van deze nota is een totaal-overzicht opgenomen waarin per departement aangegeven is welk deel van de uitgaven en inkomsten ODA en non-ODA betreft.

Beleidsthema 1: Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid

Algemeen

Het bevorderen van een goed functionerende internationale rechtsorde inclusief gastlandbeleid, met een blijvende inzet op mensenrechten, als integraal onderdeel van het buitenlandbeleid.

Een sterke rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten maken de wereld stabiel, veiliger, vrijer en welvarender. Dit vereist goed functionerende internationale instellingen en organisaties met een breed draagvlak en voortdurende inzet tegen straffeloosheid. De positie van Nederland als gastland voor Internationale Organisaties (IO's) en diplomatieke missies, in het bijzonder organisaties met een mandaat op het gebied van vrede en recht, biedt een goed uitgangspunt voor de bevordering van de ontwikkeling van internationale rechtsorde. Deze rechtsorde is onlosmakelijk verbonden met universele mensenrechten. De bevordering van mensenrechten is een kernelement van het Nederlands buitenlandbeleid.

Beleidsinzet toegelicht

Versterking multilateralisme

Het kabinet zet in op een fit for purpose multilateraal systeem, met goed functionerende en toekomstbestendige multilaterale organisaties. In lijn daarmee is het Ministerie van Buitenlandse Zaken met een nationale exercitie bezig om in kaart te brengen of en hoe het multilateralisme kan worden versterkt. In deze exercitie worden onder meer risico's voor Nederland in kaart gebracht, prioriteiten gesteld voor wat betreft de hervorming van multilaterale instellingen en de Nederlandse inzet geformuleerd voor wat betreft de wijze waarop de internationale multilaterale orde kan worden versterkt, in lijn met de inzet van de Europese Commissie.

Mensenrechten

Het kabinet staat voor een doelgerichte en effectieve manier om bij te dragen aan verbetering van de naleving van de rechten van de mens. Het kabinet spant zich in voor het behoud en versterking van de instellingen die de universele mensenrechten bevorderen conform de zes vastgestelde prioriteiten van het Nederlands mensenrechtenbeleid. De intensivering van het mensenrechtenbeleid die in 2017 is ingezet, richt zich ook in 2022 in het bijzonder op drie van die prioriteiten, te weten: 1) vrijheid van meningsuiting, inclusief online en met speciale aandacht voor de versterking van de positie en veiligheid van journalisten, 2) vrijheid van religie en levensovertuiging, 3) gelijke rechten voor LHBTI's.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 1 Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid (bedragen x EUR 1 000)

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	2020		2021		2022	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ						
01.01 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	49.795	6.863	50.345	17.509	48.495	16.859
01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	68.526	35.081	63.502	37.555	63.402	37.555
01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	6.558	0	18.785	0	11.425	0
Algemeen						
55.02 Reservering Vredespaleis	0	0	0	0	0	0
JenV						
33.03.01 Opsporing en vervolging; NFI	586	0	802	0	802	0
33.03.03 Opsporing en vervolging; drugsbestrijding Suriname	0	0	200	200	200	200
91.01.02 WIPO	225	0	380	0	380	0
91.01.02 Europol en Eurojust	12.987	0	22.771	0	22.771	0
IenW						
17.01 Luchtvaart (ICAO)	938	0	1.311	0	1.311	0
18.01 Scheepvaart en havens (CCR)	381	0	1.358	0	1.081	0
SZW						
02.24 Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet; Contributie CASS	8	0	9	0	9	0
VWS						
02.10 Curatieve zorg; Kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid van de zorg	2.200	0	2.521	0	657	0
Totaal	142.204	41.944	161.984	55.264	150.533	54.614

Financiële instrumenten

BZ

- Bijdragen (verdragscontributies) aan de VN, de bijdragen aan de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), het Internationaal Strafhof (ICC) en het *International Impartial and Independent Mechanism* (bewijsvergaringsmechanisme Syrië; IIM).
- Inzet van het mensenrechtenfonds ter ondersteuning van de volgende prioritaire thema's: vrijheid van meningsuiting en internetvrijheid, vrijheid van religie en levensovertuiging, gelijke rechten voor vrouwen en meisjes, mensenrechtenverdedigers, gelijke rechten voor lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgender en interseks personen (LHBTI) en bevordering internationale rechtsorde/strijd tegen straffeloosheid.
- Financiering van activiteiten met als doel dat de in Nederland gevestigde IO's en diplomatieke missies goed kunnen functioneren binnen de kaders van de Weense verdragen en zetelovereenkomsten, alsmede de toepasselijke Nederlandse wet- en regelgeving.
- Bijdrage aan het Speciaal Tribunaal Libanon, het Internationaal Strafhof en het Vredespaleis. Ten aanzien van het Vredespaleis heeft Nederland een verantwoordelijkheid voor goede huisvesting van het Internationaal Gerechtshof van de VN en het Permanent Hof van Arbitrage. Omdat het Vredespaleis verouderd is en bovendien asbest bevat, dient het te worden gerenoveerd. Voor de financiering van deze renovatie zijn binnen de Rijksbegroting voor de komende jaren middelen gereserveerd.

JenV

- Contributie aan de *World Intellectual Property Organization* (WIPO).
- Bijdrage aan opsporing en vervolging Nederlands Forensisch Instituut (NFI).
- Bijdrage aan opsporing en vervolging drugbestrijding Suriname.
- Bijdrage aan de huisvestingskosten van Europol en Eurojust.

IenW

- Contributies en bijdragen aan diverse internationale organisaties mede gericht op de versterking van de Nederlandse handels- en ondernemingspositie voor lucht- en scheepvaart:
- Contributie aan *International Civil Aviation Organization* (ICAO).
- Contributie aan de Centrale Commissie voor de Rijnvaart (CCR).
- Contributie aan de *International Maritime Organization* (IMO).
- Bijdrage aan de *International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities* (IALA)
- Bijdrage aan de Donaucommissie
- Bijdrage aan de *North Atlantic Ice Patrol*.

SZW

- Bijdrage aan het Administratief Centrum voor de Sociale Zekerheid voor de Rijnvarenden (CASS). Voor 2020 werd de bijdrage aan het CASS gefinancierd door I&W. Nu het CASS budgettair onafhankelijk is geworden van de Centrale Rijnvaart Commissie (CCR), valt de bijdrage onder de verantwoordelijkheid van SZW.

VWS

- Bijdrage aan het aCBG voor het bij de komst van de EMA afgesloten Memorandum of Understanding

Beleidsthema 2: Vrede, veiligheid en stabiliteit

Algemeen

Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling door het voorkomen en terugdringen van gewelddadig conflict en het bevorderen van rechtstaatontwikkeling, vredesopbouw en legitieme staatsstructuren. Tevens het bevorderen van migratiesamenwerking, het verbeteren van de perspectieven van vluchtelingen en gastgemeenschappen (met focus op onderwijs en werk) en het verlenen van noodhulp ter leniging van humanitaire nood wereldwijd.

De wereld zal naar alle waarschijnlijkheid ook het komende jaar onveiliger worden. Dreigingen nemen toe en zijn diverser en onvoorspelbaarder van aard. Conflictvoering manifesteert zich niet alleen in wapens maar ook in valuta, technologie, economische druk, informatie en data. Onderliggende drijvende kracht van deze situatie is doorgezette geopolitieke verschuiving richting multipolaire wereld die samengaat met een technologische revolutie. Het kabinet blijft daarom inzetten op Voorkomen, Verdedigen en Versterken, zoals vastgelegd in de in 2018 Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie (GBVS), aangevuld door de Kamerbrief over de veranderende veiligheidsomgeving uit oktober 2018 (Kamerstuk [33 694, nr. 22](#)), alsook conform de tussenrapportage die in april 2020 aan de Kamer is gestuurd (Kamerstuk [33 694, nr. 57](#)). Gezamenlijk vormen deze documenten de kabinetsinzet op het gebied van internationale veiligheid.

Beleidsinzet toegelicht

GBVS

De dertien doelstellingen zoals geformuleerd in de Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie (GBVS) 2018-2022 blijven onverminderd relevant. De tussenrapportage laat zien dat de analyse en strategische keuzes nog steeds actueel zijn, maar dat het dreigingsbeeld verandert. Effectief kunnen omgaan met dit veranderd dreigingsbeeld vraagt om een integraal veiligheidsbeleid. Het kabinet heeft daarom besloten de voorbereidingen te starten ten behoeve van een all-hazard rijksbrede veiligheidsstrategie, eind 2022 te publiceren, die de interne en externe veiligheidsdimensie met elkaar zal verbinden en aandacht heeft voor zowel 'safety' als 'security' aspecten. Vanzelfsprekend worden de doelstellingen zoals geformuleerd in de Nationale Veiligheidsstrategie (NVS) en de Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie (GBVS) meegenomen in de doelstellingen van de Rijksbrede Veiligheidsstrategie. De grondslag voor de RbVs zal worden gevormd door een periodieke geïntegreerde risico-/dreigingsanalyse, die elke 3 jaar zal verschijnen. De RbVs zal de nationale veiligheid van het gehele Koninkrijk beslaan. Het voornemen is RbVs iedere 6 jaar te laten verschijnen. Daarmee loopt de RbVs in de pas met de Europese strategische veiligheidscyclus.

Migratie

Voor Nederland blijft het een prioriteit om binnen de Europese Unie tot een robuust, voorspelbaar, crisisbestendig en betrouwbaar migratiemanagementsysteem te komen. Het Europees asielsysteem moet waarborgen dat iedereen die daar recht op heeft, bescherming krijgt, en zij die dit recht niet blijken te hebben effectief terugkeren. Tevens zullen lidstaten zich meer moeten inspannen om secundaire migratiestromen binnen de EU tegen te gaan. Daarvoor is het nodig meer grip te krijgen op wie de Unie binnenkomt, met name door een verplichte grensprocedure voor migranten die asiel aanvragen. Dit komt ook het functioneren van Schengen ten goede.

Budget Internationale Veiligheid

Missies en operaties zijn onderdeel van een bredere inzet, verbonden met de prioriteiten van het Nederlandse buitenland- en veiligheidsbeleid. Naast de politiek-strategische redenen die aan de Nederlandse bijdrage ten grondslag liggen zoals de bescherming en verdediging van de belangen van het Koninkrijk en het bondgenootschappelijk grondgebied, zijn deze bijdragen ook van belang voor de ontwikkeling van het eigen personeel. Ook in 2022 spant het kabinet zich in om voldoende flexibiliteit te behouden voor mogelijke inzet in het kader van rechtsstaatontwikkeling en migratie; conflictpreventie; missies en operaties in crisissituaties en de inzet van de krijgsmacht in het kader van nieuwe dreigingen vanuit de oost- en zuidflank. Dit betekent dat ook in 2022 besluitvorming over verlenging van bestaande bijdragen aan missies en operaties en eventuele bijdragen in het kader van één van de drie hoofdtaken van Defensie iedere keer weer een zorgvuldige afweging zal blijven vergen.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 2 Vrede, veiligheid en stabiliteit (bedragen x EUR 1 000)						
Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2020		2021		2022	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ						
02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	16.458	3.000	14.140	0	14.085	0
02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	15.430	0	15.070	0	14.670	0
02.03 Wapenbeheersing	7.670	2.793	12.544	3.252	10.794	3.252
02.04 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	167.539	64.286	190.439	75.167	214.625	70.917
02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	26.200	10.480	30.165	11.929	29.822	11.929
BHOS						
04.01 Humanitaire hulp	470.807	468.912	392.017	391.000	438.017	437.000
04.02 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	157.560	157.560	177.000	177.000	162.000	162.000
04.03 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	208.965	208.965	202.279	202.279	215.135	215.135
JenV						
31.03.02 Kwaliteit, Arbeidsvoorwaarden en ICT politie; internationale samenwerkingsoperaties	7.753	7.753	8.600	8.600	8.600	8.600
36.02.05 Nat. Veiligheid en Terrorismebestrijding	200	0	414	0	414	0
Defensie						
01.01.23 Internationale inzet (BIV)	127.381	0	213.182	3.000	182.785	0
09 Algemeen Civielrechtelijke regeling Srebrenica 2020	460	0	19.540	0	15.000	0
Totaal	1.206.423	923.749	1.275.390	872.227	1.305.947	908.833

Financiële instrumenten

BZ

- Jaarlijkse verplichte bijdrage aan de NAVO.
- Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid (POBB) en Veiligheidsfonds, voor kleinschalige activiteiten met een katalyserende werking die het Nederlandse veiligheidsbeleid ondersteunen.
- Nederlandse inspanningen in multilateraal verband, onder andere als lid van het *Global Counterterrorism Forum* en de *Global Coalition to Counter/Defeat ISIS*. De projecten en programma's zijn gericht op de versterking van capaciteit in voor Nederland prioritaire regio's om terrorisme, gewelddadig extremisme en radicalisering te voorkomen en te bestrijden.

- Het bevorderen van een normatief internationaal kader voor cyberactiviteiten en versterking van de kennispositie van de medewerkers op het gebied van cyber.
- Capaciteitsopbouw op het gebied van cyber security, cyber crime, data protectie en e-governance door middel van financiering van Nederlandse initiatieven onder het Global Forum on Cyber Expertise.
- Bijdragen uit het Stabiliteitsfonds voor de inzet op het snijvlak van vrede, veiligheid en ontwikkeling. Het fonds spitst zich toe op een select aantal thema's en landen en kan o.a. worden ingezet om activiteiten te financieren op het gebied van preventie van gewelddadig extremisme, ontmijning en *early warning, early action*. Daarnaast worden een aantal lopende activiteiten uit het fonds gefinancierd, zoals het uitzenden van experts via de civiele missiepool (CMV), training voor Afrikaanse peacekeepers (GPOI), en bijdragen aan de VN op specifieke thema's.
- Het Makandra-programma is naar aanleiding van het [amendement](#) van het lid Sjoerdsma c.s., het [amendement](#) van het lid Van Helvert c.s. en een hoogambtelijke interdepartementale missie gestart (zoals geïntroduceerd in Kamerstuk [20 361, nr. 194](#)). Dit programma is gericht op technische assistentie aan Suriname met als doel het versterken van de rechtsstaat, het verbeteren van goed bestuur en het ondersteunen van de Surinaamse overheid en overheids-agentschappen bij het opstellen van de juiste kaders en randvoorwaarden voor duurzame ontwikkeling en economische groei.
- Het Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP) wordt gebruikt om organisaties en mensen te ondersteunen bij het verbeteren en versterken van democratische processen, institutionele capaciteit en de rechtsstaat. Het NFRP bestaat uit het Matra programma (Matra: maatschappelijke transformatie) gericht op het Oostelijk Partnerschap en Pre-accessie regio (de Westelijke Balkan en Turkije) en het Shiraka-programma, gericht op het Midden-Oosten en Noord-Afrika, elk met eigen beleidsaccenten.

BHOS

- *Niet-geoordeelde bijdragen aan het wereldwijde VN-noodhulpfonds Central Emergency Response Fund (CERF), UN-OCHA, het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC), UNHCR, UNRWA, UNICEF, WHO en WFP ten behoeve van de snelle beschikbaarheid en flexibiliteit van de humanitaire hulp;*
- *Crisisspecifieke bijdragen aan VN-organisaties, het Internationale Rode Kruis en Nederlandse NGO's (Dutch Relief Alliance-DRA);*
- *Bijdragen ten behoeve van de integratie van specifieke thema's in humanitaire hulp, zoals geestelijke gezondheid en psychosociale steun en onderwijs;*
- *Nederland subsidieert via het subsidiebeleidskader 'Migratie en Ontwikkeling 2019-2022' activiteiten gericht op opvang en bescherming in de regio.*
- *Nederland steunt programma's gericht op onderwijs voor vluchtelingkinderen, toegang tot voorzieningen, bescherming van kwetsbare groepen en werk voor vluchtelingen en kwetsbare gastgemeenschappen.*
- *Het ondersteunen van brede partnerschappen op migratieterrein met prioritaire herkomst-, transit- en opvanglanden.*
- *Bevorderen van dataverzameling –analyse inzake migratiestromen.*
- *Bevordering van een beter functionerende rechtsorde wordt geheel gefinancierd via een aantal grote, internationaal opererende organisaties op het gebied van democratisering, lokaal bestuur, politieke*

partijen en parlementen samen met lokale organisaties. Via de landenprogramma's van ambassades worden zowel bijdragen als subsidies vertrekt.

JenV

- In opdracht van het kabinet voert de politie activiteiten uit in het kader van internationale politiesamenwerking en de uitzending van politiefunctionarissen naar internationale (civiele) missies en operaties. Die activiteiten zijn voor een groot deel gebaseerd op de visie internationale politiesamenwerking en de bijbehorende strategische agenda. De politie zet hiervoor verschillende instrumenten in.

Defensie

- Voor een overzicht van de missies en operaties wordt verwezen naar de begroting van het ministerie van Defensie.

Beleidsthema 3: Effectieve Europese samenwerking

Algemeen

De algemene doelstelling is een effectieve Europese samenwerking om de Europese Unie en haar lidstaten zo vreedzaam, welvarend en sterk mogelijk de toekomst in te loodsen. Europa is essentieel voor onze welvaart, vrijheid en veiligheid. Een actieve opstelling van Nederland in het Europese besluitvormingsproces en in de bilaterale relaties met Europese partners is dan ook in het directe belang van Nederlandse burgers en bedrijven. Door consequent en constructief optreden kan Nederland zijn invloed binnen de Europese Unie vergroten. Zo kan Nederland mede vorm geven aan ontwikkelingen in Europa die direct van invloed zijn op onze economische, sociale en politieke toekomst.

Beleidsinzet toegelicht

Europese samenwerking

Bij veel van de vraagstukken waar Nederland de komende periode voor staat, speelt de EU een essentiële rol. Denk aan klimaatverandering, digitalisering, migratie, interne veiligheid en defensie. Deze vraagstukken blijven urgent, ook tijdens de COVID-19-crisis en de herstelfase. Het economisch en werkgelegenheidsherstel moet gepaard gaan met verduurzaming en digitalisering. Voor al deze uitdagingen geldt dat een handelingsbekwame Unie van groot belang is.

Relatie EU en het VK

Nu de Brexit-akkoorden (het Terugtrekkingsakkoord en de Handels- en Samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en het VK) formeel in werking zijn getreden, zal het kabinet zich in 2022 blijven inzetten voor volledige implementatie van de gemaakte afspraken. Het VK blijft ook na Brexit voor Nederland een belangrijke partner en bondgenoot, zowel bilateraal als multilateraal. De belangen voor Nederland in de relatie met het VK zijn groot. Op onder andere economisch gebied, op het gebied van buitenlands- en veiligheidsbeleid, maar ook consulaire-maatschappelijk met een grote Nederlandse gemeenschap in het VK. Samen met bedrijven, kennisinstellingen en andere partners zullen we als overheid onze bilaterale relatie post-Brexit verder vormgeven. Daarbij blijft transparantie, consultatie en coördinatie in EU-kader van belang, gelet op de status van het VK als voormalig EU-lidstaat.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 3 Effectieve Europese samenwerking (bedragen x EUR 1 000)						
Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2020		2021		2022	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ						
03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	0	0	0	0	469.124	393.391
03.02 Europees ontwikkelingsfonds	224.729	224.729	191.123	191.123	133.750	133.750
03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	10.502	4.201	10.500	4.200	10.500	4.200
03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	4.474	0	6.404	0	4.517	0
03.05 Europese vredesfaciliteit	0	0	18.882	0	24.277	0
Toerekeningen						
EU-begroting	405.600	329.867	421.305	345.572	0	0
Totaal	645.305	558.797	648.214	540.895	642.168	531.341

Financiële instrumenten

BZ

- Bijdrage aan het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF). Dit fonds is het instrument waarmee de Europese Unie de ontwikkelingssamenwerking met de landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACS) en de landen en gebieden overzee (LGO) uitvoert, tot 2021. Het grootste deel van het EOF is bestemd voor de financiering van de steun aan nationale, regionale en lokale projecten en programma's gericht op de economische en sociale ontwikkeling van die gebieden. Voor de financiering van programma's in LGO is met ingang van 2021 een apart budget voorzien onder de EU-begroting. De aflopende bijdragen aan het EOF in 2022 en de jaren daarna betreffen betalingen op reeds aangegane verplichtingen vanuit het 10e en 11e EOF.
- Raad van Europa: Nederland beschouwt de Raad van Europa als een belangrijke hoeder van mensenrechten, democratie en rechtsstaat in heel Europa. Ook wil Nederland bijdragen aan verdergaande hervorming van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en aan een zorgvuldig voorbereide toetreding van de EU tot het EVRM. De Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging in Straatsburg speelt daarbij een centrale rol door goede betrekkingen en, indien opportuun, regelmatig overleg met het secretariaat van de Raad van Europa, permanente vertegenwoordigingen van andere lidstaten en met de Nederlandse delegatie in de Parlementaire Assemblee (PACE) van de Raad van Europa.
- Jaarlijkse bijdrage aan de Benelux Unie. De Benelux Unie dient twee doelen: het vervullen van een voortrekkersrol binnen de Europese Unie en grensoverschrijdende samenwerking, vooral op het gebied van economie, duurzame ontwikkeling en justitie/binnenlandse zaken. Daarnaast werkt Nederland in Benelux-verband ook samen op buitenlandpolitiek terrein.
- Subsidie aan *European Institute for Public Administration* (EIPA). Het EIPA heeft als doel het ontwikkelen van de capaciteiten van ambtenaren in het omgaan met EU-aangelegenheden.
- Bijdrage aan de Europese Vredesfaciliteit (EVF) voor de financiering van de gemeenschappelijke kosten van EU-missies en operaties, EU-bijdragen aan vredesoperaties en militaire capaciteitsopbouw in derde landen. De faciliteit dient ter versterking van het EU extern optreden en, conform de Nederlandse inzet, een bijdrage te leveren aan een meer geïntegreerde benadering van conflicten en crises binnen het EU-buitenlandbeleid.

Toerekening

- De EU-toerekening betreft het aan de HGIS toegeschreven «Nederlandse aandeel» van de begroting van de Europese Commissie. Hiervan worden diverse programma's van de EU voor internationale samenwerking gefinancierd, waaronder het Nabuurschapsbeleid, het instrument voor Ontwikkelingssamenwerking, het budget voor Gemeenschappelijk Buitenland en Veiligheidsbeleid (GBVB) en Humanitaire hulp. Het merendeel van de uitgaven valt onder de ODA-criteria.

Beleidsthema 4: Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen

Algemeen

Het verlenen van goede consulaire diensten aan Nederlanders in nood in het buitenland, evenals het verstrekken van reisdocumenten aan Nederlanders in het buitenland. Daarnaast levert het Kabinet een bijdrage aan een gereguleerd personenverkeer door de Nederlandse inbreng in het Europese visumbeleid en is verantwoordelijk voor de visumverlening kort verblijf.

Het versterken van de Nederlandse cultuursector door internationale uitwisseling en presentatie; verbindingen leggen met economische diplomatie en andere prioriteiten van geïntegreerd buitenlandbeleid, zoals het mensenrechtenbeleid en veiligheidsbeleid.

Beleidsinzet toegelicht

Consulaire dienstverlening

De COVID-19 pandemie heeft het belang van goede en moderne consulaire dienstverlening verder onderstreept. In 2022 zullen de effecten van de pandemie nog steeds zichtbaar zijn in het consulaire domein. Zolang het coronavirus niet overal ter wereld onder controle is, zullen mogelijke reisrestricties en de gezondheidssituatie in een land ervoor zorgen dat de vraag naar reisadviezen hoog blijft. Daarnaast is de verwachting dat het aantal reisbewegingen niet direct zal herstellen naar het niveau van voor de pandemie. Dit betekent o.a. dat de aantallen visumaanvragen langzaam zullen herstellen, maar waarschijnlijk niet tot het niveau van 2019, met navenante gevolgen voor de visumopbrengsten.

Cultuur internationaal

Kunst en cultuur geven betekenis en vorm aan onze relaties; ook wanneer deze moeizaam zijn. Ze zorgen voor onderlinge verbondenheid en kweken goodwill omdat je elkaar door cultuur leert kennen, begrip voor elkaar krijgt en expertise uit kan wisselen. Met het vierjarig kader internationaal cultuurbeleid (ICB 2021-2024) wordt dat met name gezocht in de relaties met Europese landen, grensoverschrijdende samenwerking en een aantal voor Nederland belangrijke landen in de rest van de wereld. Culturele samenwerking ondersteunt daarnaast andere prioriteiten van buitenlandbeleid en speelt onder meer een belangrijke rol in de dialoog met landen als Rusland, China en Marokko. In 2022 wordt daarnaast gestuurd op intensievere culturele samenwerking met Indonesië (d.m.v. de vernieuwing van een aflopend MoU) en Suriname. De impact van de COVID-crisis op bestaande netwerken en samenwerkingscapaciteit in het buitenland vormt voor het ICB de komende periode een speciale uitdaging.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 4 Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen (bedragen x EUR 1 000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2020		2021		2022	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ						
04.01 Consulaire dienstverlening in het buitenland	22.987	0	20.441	0	9.031	0
04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	19.822	0	22.992	0	18.467	0
04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	6.133	0	7.771	0	7.475	0
04.04 Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	31.302	6.786	24.436	2.136	18.511	136
OCW						
08.77 Internationaal onderwijs; Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken	506	0	480	0	480	0
14.71/76 Cultuur; subsidies	4.617	0	6.017	0	6.017	0
Totaal	85.367	6.786	82.137	2.136	59.981	136

Financiële instrumenten

BZ

- Verlenen van financiële- en niet financiële consulaire bijstand aan Nederlanders in nood en/of schrijnende gevallen;
- Bijstaan van Nederlanders in geval van crises; als dat noodzakelijk en mogelijk is, organiseren, waar mogelijk met partnerlanden, van evacuaties;
- Consulaire dienstverlening, waaronder het verstrekken van reisdocumenten, opmaken van akten en verklaringen, behandelen aanvragen van visa, legaliseren van documenten en het uitvoeren van verificatie-onderzoeken.
- Loket buitenland: opzetten van een one-stop shop voor overheid gerelateerde zaken voor Nederlanders die in het buitenland verblijven.
- Subsidieverlening via de posten en aan DutchCulture voor internationale culturele activiteiten.
- Ondersteuning van initiatieven in vier landen in de ring rondom Europa die de lokale cultuursector versterken, cultuurparticipatie vergroten, de leefomgeving in steden verbeteren en behoud van lokaal cultureel erfgoed verduurzamen.
- Vanuit het Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid (POBB) worden eenmalige katalyserende activiteiten gefinancierd ter ondersteuning van de doelstellingen van het Nederlandse buitenlandbeleid. Dat kunnen ook activiteiten zijn voor COVID-19 ondersteuning.
- Voor bezoeken, ontvangsten en overige uitgaven hoogwaardigheidsbekleders, Corps Diplomatique en internationale organisaties wordt EUR 1 miljoen geraamd.
- Voor uitgaven ten behoeve van staatsbezoeken, officiële bezoeken en werkbezoeken van het Koninklijk Huis wordt EUR 2 miljoen geraamd
- Opdrachtverlening aan CJIB voor verkeersnotificaties (vrijwillige bijdrage) na overtredingen buitenlandse diplomaten in Nederland.

OCW

- Het internationaal cultuurbeleid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de bewindspersonen van OCW en Buitenlandse Zaken. In de periode 2021-2024 gelden voor het internationaal cultuurbeleid drie doelen:

1. een sterke positie van de Nederlandse culturele sector in het buitenland door zichtbaarheid, uitwisseling en duurzame samenwerking;
  2. het met Nederlandse cultuuruitingen ondersteunen van de bilaterale relaties met andere landen;
  3. het benutten van de kracht van de culturele sector en creatieve industrie voor de *Sustainable Development Goals* (SDG's), met name in de verbinding met de BHOS-agenda in de focusregio's.
- Voor de verwezenlijking van bovenstaande doelen wordt gekozen voor een meerjarige strategische inzet op 23 landen. Per land worden nadere afspraken gemaakt tussen betrokken spelers (o.a. diplomatieke posten, fondsen en Dutch Culture) over samenwerking en uitvoering. Door maatwerk per land worden cultuur en buitenlandprioriteiten met elkaar verbonden.

Beleidsthema 5: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen

Algemeen

Verminderen van armoede en maatschappelijke ongelijkheid, bevorderen van duurzame inclusieve groei wereldwijd en versterken van het internationaal verdienvermogen van Nederland. Daartoe werkt Nederland aan een duurzaam handels- en investeringsstelsel inclusief Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO), versterking van de Nederlandse handels- en investeringspositie en aan versterking van de private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden.

Beleidsinzet toegelicht

Mondiale ketenverduurzaming

De COVID-19 pandemie heeft zwaktes in wereldwijde handelsketens blootgelegd en de noodzaak tot verduurzaming van waardeketens en verantwoord ondernemen onderstreept. Nederland blijft daarom wereldwijd streven naar duurzame en verantwoorde productie van goederen en diensten. Daarbij ziet het kabinet een rol voor zowel de private sector en maatschappelijke organisaties als voor overheden. Bijzondere aandacht blijft uitgaan naar specifieke ketens als textiel, cacao en palmolie. Hierin zet Nederland in op het bevorderen van leefbaar loon en het tegengaan van kinderarbeid en ontbossing. Het kabinet blijft diverse organisaties steunen om verder te werken aan de transitie naar duurzame ketens. In 2022 wordt het in 2021 herziene Nationaal Actieplan Bedrijfsleven en Mensenrechten verdere ingevuld en uitgevoerd.

Toekomstbestendig handels- en investeringsstelsel

Internationale handel is essentieel voor post-COVID economisch herstel. Nederland blijft zich bilateraal, in EU-verband en multilateraal inzetten voor versterking van het op regels gebaseerde internationale handelsstelsel, onder meer via hervorming van de WTO. Daarnaast zal handelspolitiek in 2022 in het teken staan van het vergroten van de weerbaarheid van de EU, het creëren van een internationaal gelijk speelveld voor het bedrijfsleven, meer toezicht op de naleving van EU-handelsakkoorden (zowel bilateraal als multilateraal) en verdere verduurzaming van het EU-handelsbeleid.

Handel en duurzaamheid

De relatie tussen handel en duurzaamheid zal verder versterkt worden, onder andere door verdere verduurzaming van toekomstige EU-handelsakkoorden waar Nederland zich voor inzet. Samen met Frankrijk heeft Nederland hiervoor ideeën aangedragen die de Europese Commissie deels heeft overgenomen. De Commissie werkt in 2021 en 2022 aan de herziening van het «15-punten actieplan voor handel en duurzame ontwikkeling», waarbij Nederland zich zal inspannen om die ideeën daarin op te nemen. Multilateraal kan verduurzaming van handel gerealiseerd worden door een sterkere focus hierop binnen de WTO, onder andere door een discussie te entameren over productiestandaarden in relatie tot handelspolitiek en door het lanceren van een handel & klimaat initiatief.

Economische veiligheid

Door geopolitieke spanningen, waaronder de competitie tussen de VS en China, en technologische ontwikkelingen zijn economie, politiek en veiligheid sterker verweven geraakt. De COVID-19 crisis en de toenemende geopolitisering van de internationale economie hebben aanleiding gegeven

om onderzoek te doen naar strategische afhankelijkheden in waardeketens en het behoud van toegang tot strategische goederen en diensten. De uitkomsten hiervan zullen onder meer worden gebruikt voor de Nederlandse inzet in de discussie over open strategische autonomie die nu in EU-verband plaatsvindt.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen (bedragen x EUR 1 000)						
Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2020		2021		2022	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHOS						
01.01 Duurzaam handels- en investeringssysteem, incl. MVO	24.590	17.351	28.556	19.425	31.525	21.425
01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	127.922	0	97.976	0	86.665	0
01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	416.637	414.667	412.419	410.139	432.009	429.729
EZK						
1.55 Opdrachten	11	0	161	0	161	0
1.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	2.484	0	2.741	0	2.752	0
2.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.871	0	2.781	0	2.560	0
Totaal	573.515	432.018	544.634	429.564	555.672	451.154

Financiële instrumenten

BHOS

- Contributies aan internationale organisaties zoals OESO en WTO.
- Programma's ter bevordering van maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- Via verschillende kanalen wordt bijgedragen aan de bestrijding van kinderarbeid.
- Uitgaven ten behoeve van de bestrijding kinderarbeid vallen onder MVO en beleidsondersteuning ODA. Er wordt ingezet op drie terreinen: Een bijdrage aan de International Labour Organisation; subsidies via het door RVO uitgevoerde Fonds Bestrijding Kinderarbeid en een subsidie aan de Alliantie Stop Kinderarbeid.
- De regeling Starters International Business (SIB) bestaat uit individuele coaching-, missie- en kennisvouchers voor startende mkb-ondernemingen die de stap willen maken naar buitenlandse markten.
- Het instrument *Partners for International Business* (PIB) ondersteunt de structurele positionering van clusters van Nederlandse bedrijven, met name uit topsectoren, op voor Nederland kansrijke markten.
- Inzet op het terrein van (jeugd)werkgelegenheid met als hoofddoel het creëren van toekomstperspectief, middels fatsoenlijk werk en inkomen, voor 200.000 jongeren in het Midden-Oosten, Noord-Afrika, West-Afrika/Sahel en de Hoorn van Afrika. In lijn hiermee is het subsidieprogramma LEAD (*Local Employment in Africa for Development*) verlengd.
- Bijdrage aan het *Dutch Good Growth Fund* (DGGF) welke een revolverend fonds is, dat financiering verschaft voor ontwikkelingsrelevante en risicodragende investeringen en exporttransacties.

EZK

- Bijdragen aan internationale organisaties zoals de Universal Postal Union (UPU), de International Telecommunications Union (ITU) en de internationale organisaties Metrologie. Deze internationale organisaties hebben betrekking op postovergangen, radiofrequenties en metrologie.

- Bijdrage aan het permanente ondersteunende bureau van European Conference of Postal and Telecommunications Administrations (CEPT).
- Een jaarlijkse donatie aan het secretariaat van het Internet Governance Forum (IGF). Dit forum is een uitvloeisel van het VN-top World Summit on Information Society in 2005.
- Bijdragen aan internationale organisaties zoals de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en de World Intellectual Property Organization (WIPO).

Beleidsthema 6: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat

Algemeen

Toegenomen voedselzekerheid; verbeterd waterbeheer, drinkwater, sanitaire voorzieningen en voorlichting over hygiëne; toegenomen weerbaarheid tegen klimaatverandering en tegengaan van klimaatverandering; duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen.

Beleidsinzet toegelicht

Internationale klimaatactie

Klimaatverandering heeft grote gevolgen voor mens, natuur en milieu en vraagt om een mondiale aanpak. Nederland blijft daarom in 2022 internationaal actieve klimaatdiplomatie voeren om de uitvoering van het Akkoord van Parijs te versnellen. De nadruk ligt op gebieden waar Nederland het grootste verschil kan maken, zoals klimaatweerbaarheid in Afrika, de energietransitie in Azië en bosbehoud in de tropen. Nederland zet daarom onder meer in op ambitieuze en effectieve EU-wetgeving, gericht op het voorkomen van ontbossing en bosdegradatie. Ook zorgen we dat Nederlandse vertegenwoordigingen, waar opportuun, concrete ondersteuning kunnen bieden voor een versnelde energietransitie. Daarnaast vraagt Nederland internationaal aandacht voor meer financiering voor klimaatadaptatie, private klimaatfinanciering en vergroening van het beleid van multilaterale banken. Tot slot is het, mede dankzij de Nederlandse klimaatdiplomatie, de inzet van de gehele Europese Unie een [uitstootreductie van 55% in 2030](#) te realiseren en om tegen 2050 het eerste klimaatneutrale continent te zijn.

WASH

Ook in 2022 wil Nederland blijvende en inclusieve toegang tot drinkwater en sanitaire voorzieningen en hygiëne (WASH) bevorderen. Deze voorzieningen dragen bij aan een goede gezondheid en bleken cruciaal om COVID-19 in ontwikkelingslanden in te dammen. Met publiek ontwikkelingsgeld als hefboom voor private en andere vormen van financiering neemt het financieringstekortfinancieringstekort voor SDG 6 (schoon water en sanitatie) af. Zo draagt Nederland bij aan het Global Acceleration Framework (SDG 6).

Partners voor Water

Ook in het komende jaar wordt uitvoering gegeven aan de in 2016 gestarte subsidieregeling van het programma Partners voor Water (PvW) 2016–2021. Dit betreft het centrale uitvoeringsprogramma van de (interdepartementale) Nederlandse Internationale Water Ambitie (NIWA). Het programma wordt aangestuurd vanuit het Interdepartementale Water Cluster, waarin de vier ministeries BZ, EZK, LNV en IenW samenwerken. Voor de uitvoering van het programma PvW 2016–2021 is mandaat verleend aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Het budget is onderverdeeld in een deel voor lange termijn samenwerking met zeven Deltalanden, een subsidieel deel ten behoeve van marktbetrokkenheid en een deel voor samenwerking met kansrijke nieuwe landen en Holland promotie. In 2020 is aanvullend HGIS-budget van EUR 5 miljoen beschikbaar gesteld voor de eindfase (2020 t/m 2022) van het programma, waarin met 15 partnerlanden invulling wordt gegeven aan de Memoranda of Understanding die in lijn zijn gebracht met de NIWA.

Internationaal werken aan groene en slimme mobiliteit, klimaatadaptatie en circulaire economie

De inzet van het kabinet is erop gericht om het Nederland van vandaag én morgen bereikbaar, leefbaar en duurzaam te houden, en afwenteling te voorkomen. Afwenteling kan gaan over het verschuiven van het probleem naar later (volgende generaties), naar elders (andere landen) of naar andere problemen (bijvoorbeeld van klimaat naar biodiversiteit). De 17 duurzame ontwikkelingsdoelen, die samen de Agenda 2030 vormen, zijn daarbij het kader. In deze context zet het kabinet zich in voor een klimaatadaptieve en duurzame infrastructuur en leefomgeving, duurzaam waterbeheer, slimme en groene mobiliteit en circulaire economie. Deze ambities worden ondersteund door gerichte inzet in de internationale arena, middels strategische samenwerking met sleutelorganisaties zoals UNEP, WHO en ITF. Daarbij is de inzet zo veel mogelijk gericht op het benutten van synergie in de aanpak van milieu- en klimaat, bijvoorbeeld waar het gaat om de circulaire economie. Europese en internationale inzet op deze ambities biedt daarnaast economische kansen, stimuleert slimme groene investeringen, creëert banen en bevordert zo de Nederlandse innovaties en kennis die ook buiten de landgrenzen kunnen worden ingezet.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2020		2021		2022	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHOS						
02.01 Voedselzekerheid	342.282	342.282	325.447	325.447	328.672	328.672
02.02 Water	196.249	196.249	187.895	187.895	188.619	188.619
02.03 Klimaat	211.466	210.358	236.754	235.604	259.589	258.439
lenW						
11.01 Integraal waterbeleid (Partners voor Water/Blue Deal)	13.751	0	19.319	0	12.397	0
14.01/03 Wegen en verkeersveiligheid	245	0	200	0	0	0
19.02 Uitvoering Milieubeleid en Internationaal	8.990	0	7.093	0	5.052	0
23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO en ECMWF)	866	35	5.277	35	3.387	35
EZK						
4.55 Opdrachten	275	0	687	0	285	0
4.95 Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.239	0	1.972	0	1.624	0
LNV						
21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (w.o. FAO en UNEP) ¹	9.358	4.114	11.857	4.585	11.107	4.585
22.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties ²	1.847	0	2.045	0	1.714	0
Totaal	786.568	753.038	798.546	753.566	812.446	780.350

1 In 2020 betrof dit artikel 11.95.

2 In 2020 betrof dit artikel 12.95.

Financiële instrumenten

BHOS

- Via de bilaterale programma's wordt door ambassades en hun publieke, private en maatschappelijke partners geïnvesteerd in de verduurzaming van de voedselproductie.
- Belangrijkste activiteiten op het gebied van ecologisch houdbare voedselsystemen zijn het SNV-programma *Climate Resilient Agriculture For Tomorrow, CRAFT*), het programma *Geodata for Agriculture and Water (G4AW)* van het *Netherlands Space Office (NSO)*, het in 2020

- gestarte *Dryland Sahel* Programma in West-Afrika en het programma met de *Consultative Group on International Agricultural Research CGIAR*.
- Via het *Netherlands Food Partnership (NFP)* en het SDG-partnerschap programma draagt Nederland bij aan het versterken van kennisnetwerken.
  - Binnen de Nederlandse inzet om klimaatverandering tegen te gaan staan adaptatie en weerbaarheid voorop. Hiervoor worden onder andere bijdrages gedaan aan programma's op het gebied van water, voedselzekerheid en ontbossing.
  - Het blijft ook nodig kennis te ontwikkelen over de relatie tussen klimaatverandering, ontwikkelingssamenwerking en armoede. Daartoe wordt onder andere samengewerkt met WRI, PBL en de Commissie MER.
  - Het nationale klimaatfonds *Dutch Fund for Climate and Development (DFCD)* versterkt de weerbaarheid van ontwikkelingslanden tegen klimaatverandering en draagt bij aan emissiereductie.
  - Om klimaatdiplomatie te ondersteunen doet Nederland een bijdrage aan de *Global Environment Facility*, het Groene Klimaatfonds en de Climate Investment Funds. Nederland draagt voorts bij aan *UN Environment (UNEP)*.
  - Nederland benadrukt het belang van de transitie naar een circulaire economie voor het behalen van de klimaatdoelen.
  - Nederland zet in op internationale multi-stakeholder partnerschappen om verantwoorde grondstoffenwinning in ontwikkelingslanden te vergroten en de klimaat-impact ervan te verkleinen.

lenW

- Uitvoering van Partners voor Water
- Uitvoering Blue Deal, een internationaal programma van 21 waterschappen. Het doel van het programma Blue Deal heeft als doel: 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden wereldwijd helpen aan schoon, voldoende en veilig water. De focus ligt op het bieden van hulp, maar ook op het creëren van kansen voor het bedrijfsleven en leren van andere landen om het eigen werk in Nederland te blijven verbeteren.
- Op het terrein van milieu en klimaat draagt lenW op grond van internationale verdragen of andere internationale afspraken bij aan internationale organisaties inzake milieuaangelegenheden, zoals aan UNEP, UNECE, het International Resource Panel (IRP) en het International Transport Forum (ITF). Tevens zijn er middelen gereserveerd voor de Nederlandse bijdrage in de gebruiksvergoeding van het Estec / Galileo Reference Center (GRC).
- Op grond van wet- en regelgeving en internationale afspraken betaalt Nederland contributiegelden aan de Wereld Meteorologische Organisatie (WMO) en het European Centre for Medium-Range Weather Forecasts (ECMWF). Deze intergouvernementele organisaties zijn van groot belang voor internationale samenwerking op het gebied van weer, klimaat, modelontwikkeling en data.

EZK

- Opdrachten rondom mondiale klimaatprojecten, zoals de jaarlijkse Conference of Parties (COP).
- Bijdragen en contributies aan internationale organisaties waardoor Nederland een actieve participatie heeft in diverse internationale energie- en klimaatgerelateerde organisaties en netwerken.

LNV

- Er zijn middelen gereserveerd ten behoeve van de jaarlijkse contributies voor internationale organisaties (EUR 10,9 miljoen). De grootste contributie die hieruit bekostigd wordt, is die aan de *Food and Agriculture Organization of the United Nations* (FAO) (EUR 8,3 miljoen). Daarnaast zijn er middelen gereserveerd voor kleinere contributies aan verschillende internationale organisaties, zoals het *United Nations Environment Program* (UNEP) (EUR 0,3 miljoen).

Beleidsthema 7: Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)

Algemeen

Menselijke ontplooiing en het bevorderen van sociale gelijkheid en inclusieve ontwikkeling, door bij te dragen aan seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) voor iedereen en een halt toeroepen aan de verspreiding van hiv/aids. Daarnaast wordt er ingezet op de bevordering van gendergelijkheid en vrouwenrechten. Tevens wordt er bijgedragen aan de versterking van het onderwijs en waarmee wordt bijgedragen aan het vergroten van kansen en perspectieven voor jongeren, een toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroeps-onderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek. Tenslotte wordt door het bevordering en bescherming van politieke ruimte voor maatschappelijke organisaties bijgedragen aan de versterking van het maatschappelijk middenveld. Dit draagt bij aan het versterken van de meest gemarginaliseerde en gediscrimineerde groepen, zodat zij hun stem kunnen laten horen

Beleidsinzet toegelicht

Gendergelijkheid

Het Nederlandse internationale genderbeleid behoudt in 2022 de volgende doelstellingen: (1) het versterken van politieke participatie en leiderschap van vrouwen; (2) het versterken van economische participatie en empowerment van vrouwen; (3) het tegengaan van (seksueel) geweld tegen vrouwen en meisjes; en (4) het versterken van de rol van vrouwen in conflictpreventie en vredesopbouw. Nederland draagt hieraan bij via het derde EU Gender Actie Plan (GAP) en het vierde Nationaal Actieplan 1325 (NAP). Ook blijft Nederland zich in 2022 uitspreken voor ratificatie en implementatie van de Istanbul Conventie en tegen gender-gerelateerd geweld. Daarnaast dragen de strategische partnerschappen onder het vorig jaar gelanceerde SDG5 fonds in 2022 bij aan de doelen van de Generation Equality Forum Actiecoalitie van Feminist Movements and Leadership (2021-2026). Ook pleit het kabinet op internationale fora en via bilaterale contacten voor politieke en financiële steun aan (Zuidelijke) vrouwenrechtenorganisaties.

Gezondheidssystemen

De COVID-19 pandemie onderstreept het belang van een sterke en veerkrachtige gezondheidssector. Nederland zal in 2022 extra aandacht besteden aan het veerkrachtiger maken van gezondheidszorgsystemen, bijvoorbeeld door met innovatieve financiering efficiëntie te vergroten, en de coördinatie op landenniveau en de samenwerking met eindgebruikers van gezondheidsdiensten te verbeteren.

Ook de basisgezondheidszorg staat in veel ontwikkelingslanden onder druk. Dit leidt tot meer ongeplande (tiener-)zwangerschappen en moeder- en kindsterfte, en tot verminderde toegang tot hiv- en aidspreventie en -behandeling. Om de doelstellingen voor Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR) te behalen blijft Nederland in 2022 inzetten op het overeind houden en versterken van basisgezondheidszorg, door onder meer de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO), UNFPA (United Nations Population Fund), GFF (Global Financing Facility for Every Woman, Every Child) en maatschappelijke

organisaties te steunen. Daarbij ziet het kabinet lokaal eigenaarschap als fundament voor samenwerking tussen lokale overheden en de WHO en andere partijen.

Om de pandemie mondiaal te bedwingen is wereldwijde toegang tot vaccins, diagnostiek en beschermende middelen cruciaal. Nederland blijft zich dus inzetten voor een solidaire verdeling van deze middelen door het internationaal coördinatiemechanisme Access to COVID-19 Tools Accelerator (ACT-A) en het vaccinprogramma COVAX te steunen, ook via de EU.

Onderwijs, werkgelegenheid en jongeren

Het blijft voor het kabinet van belang om te werken aan perspectief voor jongeren in de focusregio's, zoals uiteengezet in de strategie Youth at Heart. Investerings in kwaliteitsonderwijs worden in 2022 gecontinueerd, onder andere via het Global Partnership for Education (GPE) en Education Cannot Wait (ECW). Onderwijs voor meisjes krijgt daarbij bijzondere aandacht.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Sociale vooruitgang (incl. onderwijs) (bedragen x EUR 1 000)						
Begroting/beleidsreïen/artikel/omschrijving	2020		2021		2022	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHOS						
03.01 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	423.151	421.654	525.316	523.825	529.119	527.508
03.02 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	49.239	49.239	54.405	51.405	51.643	51.643
03.03 Maatschappelijk middenveld	195.272	195.272	166.666	166.666	197.644	197.644
03.04 Onderwijs	79.762	79.762	74.050	74.050	69.550	69.550
OCW						
06.70 Hoger beroepsonderwijs	2.873	2.873	2.873	2.873	2.873	2.873
07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	54.299	46.884	55.519	47.953	55.519	47.953
08.71 Internationaal onderwijs; Subsidies	126	0	292	0	342	0
08.76 Internationaal onderwijs; Bijdragen (inter)nationale organisaties: overige	185	0	0	0	0	0
16.70 Onderzoek en wetenschappen; NOW	454	454	454	454	454	454
VWS						
09.10 Algemeen; Internationale samenwerking	6.868	0	3.868	0	3.868	0
Totaal	812.229	796.138	883.443	867.226	911.012	897.625

Financiële instrumenten

BHOS

- Een aantal internationale organisaties met mandaat op het gebied van gezondheid krijgt algemene vrijwillige en/of geoordeelde bijdragen (WHO, UNFPA, UNAIDS, GFATM, UNICEF, GAVI, GFF/WB).
- In de samenwerking met regionale en lokale organisaties in West-Afrika, wordt sterker ingezet op de samenhang tussen SRGR en andere sociale thema's zoals onderwijs en gender.
- Via het *Accountability* fonds worden lokale partners direct gesteund. Het Voice-fonds, geeft de meest gemarginaliseerde en gediscrimineerde groepen een stem in tien geselecteerde landen en ondersteunt leeftijd-gediscrimineerde groepen.
- Met een bijdrage aan *Generation Unlimited* (GenU) wordt de emancipatie van jongeren en het versterken van hun vaardigheden bevorderd, zodat deze beter aansluiten op de arbeidsmarkt.

- Via het *Global Partnership for Education* (GPE) steunt Nederland onderwijsbeleid en structurele veranderingen in ontwikkelingslanden.
- De respons op COVID 19 zal naar verwachting ook in 2022 aandacht vergen. Nederland draagt via verschillende kanalen bij aan de Access to COVID 19 Tools Accelerator (ACT-A). Naast solidaire toegang tot vaccins via COVAX legt Nederland daarbij ook nadruk op versterking van zorgsystemen in ontvangende landen.
- *Education Cannot Wait* (ECW) steunt onderwijs in fragiele, humanitaire en (post-)conflictsituaties.
- Het *Orange Knowledge Programme* (OKP), wordt voortgezet en in de focusregio's geïntensiveerd. OKP is een geïntegreerd programma, gericht op individuele en institutionele kennisontwikkeling binnen lokale prioritaire thema's.

OCW

- Bijdragen aan internationale onderwijsinstellingen en organisaties ten behoeve van internationaal wetenschappelijk onderwijs en onderzoek.
- Bijdrage aan internationaal programma Wageningen UR *International Soil and information Centre* (ISRIC); Deze middelen zijn bij de start van het kabinet Rutte III overgeheveld vanuit het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

VWS

- In 2019 is door VWS een meerjarig partnerschap programma met de WHO gestart met als doel om samenwerking op de vraagstukken van antimicrobiële resistentie, grensoverschrijdende gezondheidsbedreigingen, niet-overdraagbare ziekten (NCDs), veiligheid van geneesmiddelen en medische hulpmiddelen en effectieve gezondheidssystemen te bevorderen.

Beleidsthema 8: Versterkte kaders voor ontwikkeling

Algemeen

Multilaterale samenwerking en inclusieve groei door versterkte multilaterale betrokkenheid en overige inzet; de inzet van cultuur en sport in ontwikkelingslanden om een sociale en kansrijke samenleving te stimuleren en het bevorderen van maatschappelijke betrokkenheid in Nederland.

Beleidsinzet toegelicht

Internationale Financiële Instellingen

Nederland draagt via algemene bijdragen aan multilaterale ontwikkelingsbanken en ontwikkelingsfondsen bij aan ontwikkelingssamenwerking.

Focusregio's

Nederland continueert de verschuiving van het zwaartepunt van de nationale ontwikkelingssamenwerking naar West-Afrika/Sahel, Hoorn van Afrika en Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA). In de Sahel blijven de inspanningen gericht op armoedebestrijding en het verbeteren van het toekomstperspectief van de jeugd, met name meisjes. In 2022 is Nederland nauw betrokken bij de uitvoering van de EU-Sahel strategie en de internationale inzet ter ondersteuning van de G5-Sahel. Ook zet Nederland in op een eerlijke, effectieve politieke dialoog met autoriteiten in de regio over het belang van goed bestuur en van een geïntegreerde inzet op het bevorderen van veiligheid, rechtsstaat en ontwikkeling. De steeds veranderende conflictdynamiek en de gevolgen daarvan voor vredesopbouw, humanitaire hulp en ontwikkeling maken de inzet in de Hoorn van Afrika complex. Binnen de EU-strategie voor de Hoorn van Afrika richt Nederland zich vooral op democratische transitie, inclusieve ontwikkeling, het tegengaan van marginalisering van groepen en het bestrijden van corruptie en nepotisme.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Versterkte kaders voor ontwikkeling (bedragen x EUR 1 000)						
Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2020		2021		2022	
	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA
BHOS						
05.01 Multilaterale samenwerking	214.821	214.821	191.824	191.824	151.410	151.410
05.02 Overig armoedebeleid	67.698	63.310	96.832	82.189	107.314	96.665
05.04 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen	0	0	19.526	19.526	16.851	16.851
Financiën						
04.50.07 IBRD (onderdeel Wereldbank)	69.296	69.296	0	0	22.355	22.355
04.50.08 IFC (onderdeel Wereldbank)	41.059	41.059	0	0	19.978	19.978
04.50.09 IDA (onderdeel Wereldbank)	71.295	71.295	44.200	44.200	219.550	219.550
04.52.01 Technische assistentie	1.013	0	1.818	0	1.817	0
Eerstejaarsopvang asielzoekers						
Eerstejaarsopvang asielzoekers (toerekening)	492.792	492.792	0	0	0	0
37.02.20 COA (Eerstejaarsopvang asielzoekers)	0	0	264.391	264.391	307.472	307.472
01.70/01.75 Primair onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	0	0	31.773	31.773	28.924	28.924
03.70 Voortgezet onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	0	0	10.297	10.297	9.316	9.316
Totaal	957.974	952.573	660.661	644.200	884.987	872.521

Financiële instrumenten

BHOS

- Bijdragen aan de begrotingen van de Internationale Financiële Instellingen en VN-instellingen en fondsen via middelenaanvulling, kapitaalverhoging en specifieke programma's of trustfondsen ter bestrijding van armoede in ontwikkelingslanden.
- Compensatie van de Wereldbank (IDA) en de regionale ontwikkelingsbanken voor schuldverlichting geeft ontwikkelingslanden de financiële ruimte om een sterker eigen armoedebeleid te voeren.
- Het ODA-budget wordt gecorrigeerd voor ontwikkelingen van het BNI. In het kader van behoedzaamheid en stabiliteit in de begroting worden groei en krimp niet direct vertaald in de OS-programmalijnen. Deze zogeheten BNI-ruimte kan immers weer toenemen of afnemen als in de loop van het jaar de raming wordt bijgesteld.

Financiën

- Bijdragen aan de begroting van de Internationale Financiële Instellingen (IFI's) via middelen aanvulling, kapitaalverhogingen en specifieke programma's of trustfondsen ter bestrijding van armoede in ontwikkelingslanden over een breed spectrum aan sectoren, o.a. op terrein van economische en sociale sectoren.
- Nederland ondersteunt een aantal multilaterale systeemorganisaties die, behalve dat zij direct werkzaam zijn op het terrein van armoedebestrijding, ook van groot belang zijn voor het effectief functioneren van het multilaterale kanaal en het versterken van armoedebeleid in ontwikkelingslanden. Het betreft de Wereldbank, UNDP en UNICEF.
- Daarnaast verleent het Ministerie van Financiën technische assistentie aan haar counterparts in de landen die behoren tot de Nederlandse kiesgroeplanden bij IMF, Wereldbank en *European Bank for Reconstruction and Development* (EBRD).

Eerstejaarsopvang asielzoekers

- Dit betreft de kosten van de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen, die aan het ODA-budget worden toegeschreven. De uitgaven worden verantwoord op de begrotingen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Met ingang van 2021 is de toerekening zichtbaar bij JenV en OCW.

Beleidsthema 9: Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven

Algemeen

Onder overige uitgaven zijn de uitgaven gegroepeerd die niet onder één van de beleidsinhoudelijke hoofdstukken kunnen worden ondergebracht. Dit betreft vooral de apparaatsuitgaven voor het Ministerie van Buitenlandse Zaken waarbij het merendeel van de uitgaven bestemd is voor het postennet en de uitgaven voor attachés, die vanuit de verschillende vakdepartementen worden uitgezonden naar de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland om met hun specifieke kennis mede invulling te geven aan het buitenlands beleid.

Beleidsinzet toegelicht

Het postennet; onze oren en ogen van de wereld

Het belang van een sterk postennetwerk voor Nederland is onverminderd groot. Dat wordt zichtbaar bij hulp en repatriëring van Nederlanders, het verstrekken van informatie aan Nederlandse bedrijven inclusief het organiseren van (online) handelsmissies en bijeenkomsten, de intensieve contacten die nodig zijn om het EU-beleid op diverse terreinen vorm te geven en op het terrein van ontwikkelingssamenwerking en opkomen voor mensenrechten. Door globalisering zijn kansen en mogelijkheden voor burgers en bedrijven gecreëerd, maar is tegelijkertijd de ongelijkheid tussen en binnen landen toegenomen. De vertegenwoordigingen van Nederland spelen hierop in. Het netwerk van ambassades, permanente vertegenwoordigingen, consulaten-generaal, ambassadekantoren, Netherlands Business Support Offices (NBSO), Netherlands Foreign Investment Agency's (NFIA) en honoraire consulaten is voor het Koninkrijk belangrijk om onze slagkracht in het buitenland te behouden. In tijden van oplopende spanningen en uitdagingen op onder meer het terrein van mensenrechten, (irreguliere) migratie en (cyber)veiligheid is meer en meer behoefte aan creatieve coalitievorming en zijn antennes ter plaatse onontbeerlijk.

Diplomatie is ingewikkeld mensenwerk, vaak op het scherpst van de snede en met een stevige impact op het dagelijks leven in Nederland. Individuele diplomaten maken op belangrijke momenten het verschil. Omdat ze de juiste mensen kennen, lokale gewoontes begrijpen, creatieve compromissen bedenken en altijd oog houden op Nederlandse belangen en waarden. Dat doet Nederland wereldwijd, meestal achter de schermen, niet zelden onder hele moeilijke omstandigheden en daarbij moeten we soms scherpe keuzes maken over hoe we de beschikbare capaciteit zo effectief mogelijk inzetten. Onze diplomatieke posten, die worden bemenst vanuit alle departementen, zijn Rijksbrede dienstverleners; voor het hele Koninkrijk en voor alle ministeries.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 9 Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven (bedragen x EUR 1 000)						
Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2020		2021		2022	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ						
05.01 Geheim	0	0	0	0	0	0
06.01 Nog onverdeeld (HGIS; reservering loon- en prijsbijstelling)	0	0	11.748	0	2.868	0
07.01 Apparaat (personeel en materieel)	806.524	277.767	941.962	318.546	881.241	305.546
JenV						
91.01.01 Eigen personeel/attachés	2.242	0	2.058	0	2.058	0
BZK						
02.01 Nationale veiligheid	308	0	314	0	418	0
11.01 Centraal apparaat (attachés)	205	0	209	0	209	0
OCW						
95.01 Eigen personeel/attachés	148	0	409	0	409	0
FIN						
01.03.03 Belastingdienst; eigen personeel (attachés)	1.127	0	1.152	0	1.152	0
01.04.04 Belastingdienst; ICT materieel (attachés)	371	0	371	0	371	0
21.01.01 Centraal apparaat (attachés)	1.142	0	1.167	0	1.167	0
DEF						
08.02.11/12 Apparaatsuitgaven; Attachés	18.526	0	21.549	0	21.699	0
10 Centraal apparaat	0	0	0	0	0	0
11 Geheim	4.613	0	6.500	0	5.000	0
lenW						
98.01 Apparaatsuitgaven (attachés personeel en materieel)	3.035	0	2.831	0	2.340	0
EZK						
2.65 Baten- en lastendiensten (attachés innovatie)	5.145	0	10.280	0	9.617	0
2.65 Baten- en lastendiensten (attachés NFIA)	11.867	0	13.004	0	12.583	0
40 Apparaat (attachés)	1.090	0	0	0	0	0
LNV						
21.65 Bijdragen aan baten-lastendiensten (attachés)	12.283	0	0	0	0	0
24.65 Bijdrage aan agentschappen (attachés)	0	0	19.670	0	18.668	0
50 Apparaat (attachés)	5.352	0	2.162	0	2.162	0
SZW						
96.20 Apparaatsuitgaven (attachés)	526	0	619	0	782	0
VWS						
10.30.21 Apparaatsuitgaven; Personele uitgaven (attachés)	1.290	0	1.275	0	1.275	0
10.30.22 Apparaatsuitgaven; Materiele uitgaven	1.427	0	1.000	0	0	0
Totaal	877.221	277.767	1.038.280	318.546	964.019	305.546

Financiële instrumenten

BZ

- Betreft de uitgaven die samenhangen met de HGIS-indexering en onvoorzijene uitgaven.
- De apparaatsuitgaven van zowel het postennetwerk in het buitenland als het departement in Den Haag, exclusief de personele uitgaven voor de politieke leiding en vak-attachés van andere ministeries zijn hierin opgenomen. Het omvat de verplichtingen voor en uitgaven aan het ambtelijk personeel, de overige personele uitgaven en het materieel.

Diverse ministeries

- Uitgaven ten behoeve van attachés van verschillende ministeries. Het attaché-netwerk biedt Nederland permanente aanwezigheid in de wereld waarin attachés kansen identificeren en creëren, voorzien in informatie en kennis, relaties onderhouden en bouwen met verschillende partners, en de belangen van Nederland behartigen. Diverse ministeries zijn via vak-attachés vertegenwoordigd in het buitenland.
- Gezamenlijke aansturing van het *Netherlands Foreign Investment Agency* (NFIA) door EZK en BHOS. De NFIA helpt en adviseert bedrijven uit het buitenland bij het opzetten, uitrollen en/of uitbreiden van hun internationale activiteiten in Nederland. De NFIA focust daarbij op het aantrekken van buitenlandse investeringen die bijdragen aan bestaande Nederlandse ecosystemen en clusters. De NFIA richt zich daarnaast op de promotie van Nederland in het buitenland als een land met een aantrekkelijk investerings- en vestigingsklimaat en speelt een actieve rol bij het in stand houden daarvan.

BIJLAGEN

Bijlage 1: De HGIS verticaal: wijzigingen na de Miljoenennota 2021

Tabel 10 De HGIS verticaal: wijzigingen na de Miljoenennota 2021 (bedragen in miljoenen euro's)						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
HGIS-uitgaven						
Stand Miljoenennota 2021	6.039,6	6.211,5	6.172,2	6.232,9	6.373,9	0,0
Macrobijstellingen (BNI/BBP-mutaties)	173,7	326,2	365,9	395,6	415,7	440,1
Eindejaarsmarge	175,2	19,2	1,1	0,0	0,0	0,0
Overboekingen van/naar HGIS	- 31,1	- 17,9	- 3,6	5,5	8,7	6.844,4 ¹
Intertemporele kasschuiven	- 268,8	- 245,0	99,0	160,8	254,0	0,0
Desalderingen	1,7	- 7,2	- 27,1	- 2,4	0,5	0,4
Totaal uitgaven stand Miljoenennota 2022 (1)	6.090,3	6.286,8	6.607,5	6.792,4	7.052,8	7.285,0
HGIS-ontvangsten						
Stand Miljoenennota 2021	164,6	160,0	155,0	152,6	152,1	0,0
Desalderingen en overboekingen	1,7	- 7,2	- 27,1	- 2,4	0,5	42,6 ¹
Totaal ontvangsten stand Miljoenennota 2022 (2)	166,3	152,7	127,9	150,2	152,6	148,9
Saldo HGIS-uitgaven en ontvangsten (1-2)	5.924,0	6.134,0	6.479,6	6.642,2	6.900,2	7.136,1

1 Inclusief extrapolatie van het voorgaande jaar.

Tabel 11 De HGIS horizontaal: meerjarencijfers per begrotingsartikel

Begroting/beleidssterrein/ artikel/omschrijving	2020		2021		2022		2023		2024		2025		2026	
	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA
V Buitenlandse Zaken														
01 Versterkte internationale rechtsorde														
01.01 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	49.795	6.863	50.345	17.509	48.495	16.859	48.495	16.859	48.495	16.859	48.495	16.859	48.495	16.859
01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	68.526	35.081	63.502	37.555	63.402	37.555	63.502	37.555	63.502	37.555	63.502	37.555	63.502	37.555
01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	6.558		18.785		11.425		10.858		10.296		10.225		10.225	
02 Veiligheid en stabiliteit														
02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	16.458	3.000	14.140		14.085		14.085		14.085		13.740		13.740	
02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	15.430		15.070		14.670		14.620		14.275		13.600		13.251	
02.03 Wapenbeheersing	7.670	2.793	12.544	3.252	10.794	3.252	10.794	3.252	10.794	3.252	10.794	3.252	10.794	3.252
02.04 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	167.539	64.286	190.439	75.167	214.625	70.917	213.657	70.917	212.867	70.917	218.977	74.417	218.977	74.417
02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	26.200	10.480	30.165	11.929	29.822	11.929	29.822	11.929	29.822	11.929	29.822	11.929	29.822	11.929
03 Effectieve Europese samenwerking														
03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)					469.124	393.391	512.115	436.382	512.428	436.695	537.428	461.695	537.428	461.695
03.02 Europees ontwikkelingsfonds	224.729	224.729	191.123	191.123	133.750	133.750	100.313	100.313	100.000	100.000	75.000	75.000	75.000	75.000
03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	10.502	4.201	10.500	4.200	10.500	4.200	10.500	4.200	10.500	4.200	10.500	4.200	10.500	4.200
03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	4.474		6.404		4.517		4.788		4.788		4.598		4.598	
03.05 Europese vredesfaciliteit			18.882		24.277		32.369		40.462		44.059		44.959	
04 Consulaire dienstverlening en uitdragen Nederlandse waarden														

Begroting/beleidssterrein/ artikel/omschrijving	2020		2021		2022		2023		2024		2025		2026	
	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA
04.01 Consulaire dienstverlening in het buitenland	22.987		20.441		9.031		9.031		12.531		12.631		12.631	
04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	19.822		22.992		18.467		17.945		15.809		15.037		15.037	
04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	6.133		7.771		7.475		7.475		7.500		8.794		8.794	
04.04 Ujtdragen Nederlandse waarden en belangen	31.302	6.786	24.436	2.136	18.511	136	18.511	136	17.761	136	17.761	136	17.761	136
05.01 Geheim			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
06.01 Nog onverdeeld (HGIS; reservering loon- en prijsbijstelling)	0		11.748	2.868	2.868		40.523		76.317		101.557		122.401	
07.01 Apparaat (personeel en materieel)	806.524	277.767	941.962	318.546	881.241	305.546	842.895	305.546	863.899	305.546	865.102	301.046	865.844	301.046
Totaal	1.484.649	635.986	1.651.249	661.417	1.987.079	977.535	2.002.298	987.089	2.066.131	987.089	2.101.622	986.089	2.123.759	986.089
VI Justitie en Veiligheid														
31 Nationale politie														
31.03.02 Kwaliteit, Arbeidsvoorwaarden en ICT politie; internationale samenwerkingsoperaties	7.753	7.753	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600
33 Veiligheid en criminaliteitsbestrijding			802		802		802		802		802		802	
33.03.01 Opsporing en vervolging; NFI	586		802		802		802		802		802		802	
33.03.03 Opsporing en vervolging; drugsbestrijding Suriname	0	0	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
36 Contraterrorisme en Nationaal veiligheidsbeleid			414		414		414		414		414		414	
36.02.05 Nat. Veiligheid en Terrorismebestrijding	200		414		414		414		414		414		414	
37 Migratie			264.391		307.472		299.754		298.043		293.350		291.969	
37.02.20 COA (Eerstejaarsopvang asielzoekers)			264.391		307.472		299.754		298.043		293.350		291.969	
91 Apparaatsuitgaven kerndepartement			22.771		22.771		22.771		22.771		22.771		22.771	
91.01.02 Europol en Eurojust	12.987		22.771		22.771		22.771		22.771		22.771		22.771	

Begroting/beleidssterrein/ artikel/omschrijving	2020		2021		2022		2023		2024		2025		2026	
	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA
91.01.02 WIPO	225	380	380	380	380	380	380	380	380	380	380	380	380	380
91.01.01 Eigen personeel/ attachés	2.242	2.058	2.058	2.058	2.058	2.058	2.058	2.058	2.058	2.058	2.058	2.058	2.058	2.058
92 Nog onverdeeld	23.993	7.753	299.616	273.191	342.697	316.272	334.979	308.554	332.854	306.843	328.161	302.150	326.780	300.769
<i>Totaal</i>														
VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties														
02.01 Nationale veiligheid	308	314	418	523										
11.01 Centraal apparaat (attachés)	205	209	209	209	209	209	209	209	209	209	209	209	209	209
<i>Totaal</i>	513	0	523	0	627	0	732	0	209	0	209	0	209	0
VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap														
01.75 Primair onderwijs; Bijdragen aan medeoverheden														
03.70 Voortgezet onderwijs; Bekostiging														
01 Primair onderwijs														
01.70/01.75 Primair onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	31.773	31.773	28.924	27.401	27.401	27.401	27.401	27.401	26.640	26.640	26.640	26.640	26.640	26.640
03 Voortgezet onderwijs														
03.70 Voortgezet onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	10.297	10.297	9.316	8.826	8.826	8.826	8.826	8.826	8.581	8.581	8.581	8.581	8.581	8.581
06 Hoger Beroepsonderwijs														
06.70 Hoger beroepsonderwijs	2.873	2.873	2.873	2.873	2.873	2.873	2.873	2.873	2.873	2.873	2.873	2.873	2.873	2.873
07 Wetenschappelijk Onderwijs														
07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	54.299	46.884	55.519	47.953	55.519	47.953	55.519	47.953	55.519	47.953	55.519	47.953	55.519	47.953
08 Internationaal onderwijsbeleid														
08.71 Internationaal onderwijs; Subsidies	126	292	342	342	342	342	342	342	342	342	342	342	342	342
08.76 Internationaal onderwijs Bijdragen (internationale organisaties; attachés)														

Begroting/beleidssterrein/ artikel/omschrijving	2020		2021		2022		2023		2024		2025		2026	
	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA
08.76 Internationaal onderwijs; Bijdragen (inter)nationale organisaties; overige	185	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
08.77 Internationaal onderwijs; Bijdrage aan andere	506	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480	480
begrotingshoofdstukken														
14.71/76 Cultuur; subsidies	4.617	6.017	6.017	6.017	6.017	6.017	6.017	6.017	6.017	6.017	6.017	6.017	6.017	4.617
16 Onderzoek en wetenschappen														
16.70 Onderzoek en wetenschappen; NOW	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454
16.71 Onderzoek en wetenschappen; Attaché China														
95 Apparaatskosten														
95.01 Eigen personeel/ attachés	148	409	409	409	409	409	409	409	409	409	409	409	409	151
Totaal	63.208	50.211	108.114	93.350	104.334	89.520	102.321	87.507	101.057	86.501	99.657	86.501	99.657	86.501
IXB Financiën														
01 Belastingen														
01.03.03 Belastingdienst; eigen personeel (attachés)	1.127	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152	1.152
01.04.04 Belastingdienst; ICT materieel (attachés)	371	371	371	371	371	371	371	371	371	371	371	371	371	371
04 Internationale financiële betrekkingen														
04.50.07 IBRD (onderdeel Wereldbank)	69.296	69.296	0	0	22.355	22.355	22.090	22.090	0	0	0	0	0	0
04.50.08 IFC (onderdeel Wereldbank)	41.059	41.059	0	0	19.978	19.978	19.740	19.740	19.358	19.358	0	0	0	0
04.50.09 IDA (onderdeel Wereldbank)	71.295	71.295	44.200	44.200	219.550	219.550	266.480	266.480	324.236	324.236	376.686	376.686	376.686	376.686
04.52.01 Technische assistentie	1.013	1.818	1.818	1.817	1.817	1.817	1.817	1.817	1.817	1.817	1.817	1.817	1.817	1.817
21.01.01 Centraal apparaat (attachés)	1.142	1.167	1.167	1.167	1.167	1.167	1.167	1.167	1.167	1.167	1.167	1.167	1.167	1.167
Totaal	185.303	181.650	48.708	44.200	266.390	261.883	312.817	308.310	348.101	343.594	381.193	376.686	381.193	376.686
X Defensie														
01 Opdracht inzet														
01.01.23 Internationale inzet (BIV)	127.381		213.182	3.000	182.785		184.952		187.120		188.083		188.323	

Begroting/beleidssterrein/ artikel/omschrijving	2020		2021		2022		2023		2024		2025		2026	
	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA
08 Defensie														
Ondersteuningscommando														
08.02.11/12 Apparaatsuitgaven; Attachés	18.526		21.549		21.699		22.385		20.723		20.723		20.723	
09 Algemeen Civielrechtelijke regeling Srebrenica 2020	460		19.540		15.000									
11 Geheim	4.613		6.500		5.000		5.000		5.000		5.000		5.000	
Totaal/	150.980	0	260.771	3.000	224.484	0	212.337	0	212.843	0	213.806	0	214.046	0
XII Infrastructuur en Waterstaat														
11.01 Integraal waterbeleid (Partners voor Water/Blue Deal)	13.751		19.319		12.397		12.279		11.252		11.252		11.252	
14.01/03 Wegen en verkeersveiligheid	245		200											
17.01 Luchtvaart (ICAO)	938		1.311		1.311		1.311		1.311		1.311		1.311	
18.01 Scheepvaart en havens (CCR)	381		1.358		1.081		1.081		1.081		1.081		1.081	
19.02 Uitvoering Milieubeleid en Internationaal	8.990		7.093		5.052		5.844		5.344		4.844		4.344	
23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO en ECMWF)	866	35	5.277	35	3.387	35	3.387	35	3.387	35	3.387	35	3.387	35
98.01 Apparaatsuitgaven (attachés personeel en materieel)	3.035		2.831		2.340		2.320		2.189		2.189		2.189	
Totaal/	28.206	35	37.389	35	25.568	35	26.222	35	24.564	35	24.064	35	23.564	35
XIII Economische Zaken en Klimaat														
1 Goed functionerende economie en markten														
1.55 Optrachten	11		161		161		161		161		161		161	
1.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	2.484		2.741		2.752		2.752		2.752		2.752		2.752	
2 Bedrijvenbeleid; innovatie en duurzaam ondernemen														
2.65 Baten- en lastendiensten (attachés innovatie)	5.145		10.280		9.617		9.417		8.965		8.965		8.965	
2.65 Baten- en lastendiensten (attachés NFIA)	11.867		13.004		12.583		12.322		10.895		10.895		10.895	
2.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.871		2.781		2.560		2.514		2.514		2.514		2.514	

Begroting/beleidssterrein/ artikel/omschrijving	2020		2021		2022		2023		2024		2025		2026	
	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA
4 Een doelmatige en duurzame energievoorziening														
4.55 Opdrachten	275		687		285		335		335		335		335	
4.95 Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.239		1.972		1.624		1.624		1.624		1.624		1.624	
40 Apparaat (attachés)	1.090													
Totaal	23.982	0	31.626	0	29.582	0	29.125	0	27.246	0	27.246	0	27.246	0
XIV Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit														
21 Land- en tuinbouw														
21.65 Bijdragen aan baten-lastendiensten (attachés)	12.283													
21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (w.o. FAO en UNEP)	9.358	4.114	11.857	4.585	11.107	4.585	11.107	4.585	11.107	4.585	11.107	4.585	11.107	4.585
22 Natuur, visserij en gebiedsgericht werken?														
22.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.847		2.045		1.714		1.714		1.714		1.714		1.714	
24 Uitvoering en toezicht														
24.65 Bijdrage aan agentschappen (attachés)			19.670		18.668		18.668		18.668		18.668		18.668	
50 Apparaat (attachés)	5.352	4.114	2.162	4.585	2.162	4.585	2.162	4.585	2.162	4.585	2.162	4.585	2.162	4.585
Totaal	28.840	4.114	35.734	4.585	33.651	4.585	33.651	4.585	33.651	4.585	33.651	4.585	33.651	4.585
XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid														
02.24 Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet; Contributie CASS	8		9		9		9		9		9		9	
96.20 Apparaatsuitgaven (attachés)	526		619		782		782		782		537		537	
Totaal	534	0	628	0	791	0	791	0	791	0	546	0	546	0
XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport														
02.10 Curatieve zorg; Kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid van de zorg	2.200		2.521		657									
04.40 Zorgbreed beleid; inrichten uitvoeringsactiviteiten														

Begroting/beleidssterrein/ artikel/omschrijving	2020		2021		2022		2023		2024		2025		2026	
	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA
09.10 Algemeen: Internationale samenwerking	6.868		3.868		3.868		3.868		3.868		3.868		3.868	
10.01.01 Personeel														
10.01.02 Materieel														
10.03.01 Apparaatuitgaven (attachés)														
10.30.21 Apparaatuitgaven; Personele uitgaven (attachés)	1.290		1.275		1.275		1.275		1.275		1.275		1.275	
10.30.22 Apparaatuitgaven; Materiele uitgaven	1.427		1.000											
Totaal	11.785	0	8.664	0	5.800	0	5.143	0	5.143	0	5.143	0	5.143	0
XVII Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking														
01 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen														
01.01 Duurzaam handels- en investeringssysteem, incl. MVO	24.590	17.351	28.556	19.425	31.525	21.425	30.781	19.175	30.388	19.175	28.296	19.175	28.531	19.175
01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	127.922		97.976		86.665		84.665		84.165		84.165		84.165	
01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	416.637	414.667	412.419	410.139	432.009	429.729	389.410	387.130	372.857	370.577	385.350	383.070	385.350	383.070
02 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat	342.282	342.282	325.447	325.447	328.672	328.672	328.554	328.554	329.688	329.688	339.295	339.295	339.295	339.295
02.02 Water	196.249	196.249	187.895	187.895	188.619	188.619	187.367	187.367	188.026	188.026	193.714	193.714	193.714	193.714
02.03 Klimaat	211.466	210.358	236.754	235.604	259.589	258.439	213.549	211.994	214.310	212.755	220.873	219.318	220.873	219.318
03 Sociale vooruitgang	423.151	421.654	525.316	523.825	529.119	527.508	424.578	422.967	426.899	425.288	446.784	445.173	426.784	425.173
03.01 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	49.239	49.239	54.405	51.405	51.643	51.643	51.667	51.667	51.743	51.743	52.439	52.439	52.439	52.439
03.02 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	195.272	195.272	166.666	166.666	197.644	197.644	197.242	197.242	197.434	197.434	199.206	199.206	219.206	219.206
03.03 Maatschappelijk middenveld	79.762	79.762	74.050	74.050	69.550	69.550	69.550	69.550	69.550	69.550	69.550	69.550	69.550	69.550
03.04 Onderwijs														
04 Vrede, veiligheid, en duurzame ontwikkeling	470.807	468.912	392.017	391.000	438.017	437.000	370.017	369.000	370.017	369.000	370.017	369.000	370.017	369.000
04.01 Humanitaire hulp														

Begroting/beleidssterrein/ artikel/omschrijving	2020		2021		2022		2023		2024		2025		2026	
	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA	Totaal	ww. ODA
04.02 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	157.560	157.560	177.000	177.000	162.000	162.000	162.000	162.000	162.000	162.000	162.000	162.000	162.000	162.000
04.03 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	208.965	208.965	202.279	202.279	215.135	215.135	210.195	210.195	212.795	212.795	235.243	235.243	235.243	235.243
05 Multilaterale samenwerking en overige inzet														
05.01 Multilaterale samenwerking	214.821	214.821	191.824	191.824	151.410	151.410	164.792	164.792	173.450	173.450	184.616	184.616	184.616	184.616
05.02 Overig armoedebeleid	67.698	63.310	96.832	82.189	107.314	96.665	79.546	73.878	94.394	88.870	93.236	87.870	93.236	87.870
05.04 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen			19.526	19.526	16.851	16.851	530.225	530.225	662.063	662.063	772.703	772.703	984.163	984.163
Totaal	3.186.421	3.040.402	3.188.962	3.058.274	3.265.762	3.152.290	3.494.138	3.385.736	3.639.779	3.532.414	3.837.487	3.732.372	4.049.182	3.943.832
LXXXVI Algemeen														
55.02 Reservering Vredespaleis							53.000							
55.02 Reservering kasschuif IDA														
Totaal							53.000							
Toerekeningen														
EU-begroting	405.600	329.867	421.305	345.572										
Eerstejaarsopvang asielzoekers (toerekening)	492.792	492.792												
Totaal	898.392	822.659	421.305	345.572	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL UITGAVEN	6.086.806	4.742.810	6.093.289	4.483.624	6.286.765	4.802.120	6.607.554	5.081.816	6.792.369	5.261.061	7.052.785	5.488.418	7.284.976	5.698.497

1 In 2020 betrof dit artikel 11.

2 In 2020 betrof dit artikel 12.

Bijlage 2b: De HGIS ontvangsten horizontaal: meerjarencijfers per begroting

Tabel 12 De HGIS ontvangsten horizontaal: meerjarencijfers per ministerie en per begrotingsartikel							
Begroting/beleidssterrein/artikel/ omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
V Buitenlandse Zaken							
2 Veiligheid en stabiliteit							
10 Doorberekening Defensie diversen						242	242
40 Restituties contributies		1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
3 Europese samenwerking							
30 Restitutie Raad van Europa	158	250	250	250	250	250	250
4 Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen							
10 Consulaire dienstverlening aan Nederlanders	7.381	9.200	9.200	9.200	21.000	21.000	21.000
20 Consulaire dienstverlening aan vreemdelingen	13.448	21.100	23.200	34.300	45.600	51.500	51.500
40 Doorberekening Defensie diversen	74	74	74	74	874	874	874
41 Ontvangsten verkeersnotificaties	338	200	200	200	200	200	200
5 Geheim							
10 Geheim							
7 Apparaat							
10 Diverse ontvangsten	41.696	74.180	63.180	32.280	32.280	32.280	32.280
11 Koersverschillen	12.738						
<i>Totaal</i>	<i>75.833</i>	<i>106.004</i>	<i>97.104</i>	<i>77.304</i>	<i>101.204</i>	<i>107.346</i>	<i>107.346</i>
IXB Financiën							
04.50.03 Ontvangsten IFI's	4.086	2.180	1.998	1.954	1.876	1.719	1.639
<i>Totaal</i>	<i>4.086</i>	<i>2.180</i>	<i>1.998</i>	<i>1.954</i>	<i>1.876</i>	<i>1.719</i>	<i>1.639</i>
X Defensie							
01.01.01 Internationale inzet/BIV	6.173	1.407	1.407	1.407	1.407	1.407	1.407
<i>Totaal</i>	<i>6.173</i>	<i>1.407</i>	<i>1.407</i>	<i>1.407</i>	<i>1.407</i>	<i>1.407</i>	<i>1.407</i>
XIII Economische Zaken en Klimaat							
01 goed functionerende markten/04 Een doelmatige energievoorziening	343						
<i>Totaal</i>	<i>343</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
XIV Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit							
11 Voedselzekerheid	13						
<i>Totaal</i>	<i>13</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
XVII Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking							
1 Duurzame economische ontwikkeling, handel en ontwikkeling							
1.10 ontvangsten internationaal ondernemen	25.767	3.264	3.264	3.264	3.264	3.264	3.264
1.30/40 ontvangsten DGGF	7.258	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
5 Multilaterale samenwerking en overige inzet							
5.20 Ontvangsten en restituties m.b.t. leningen	33.824	24.668	24.134	20.960	16.174	15.002	11.712

Begroting/beleidsterrein/artikel/ omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
5.21 Ontvangsten OS	18.344	21.176	21.176	21.176	24.426	21.176	21.176
5.22 koersverschillen	23.655						
<i>Totaal</i>	<i>108.848</i>	<i>52.108</i>	<i>51.574</i>	<i>48.400</i>	<i>46.864</i>	<i>42.442</i>	<i>39.152</i>
TOTAAL ONTVANGSTEN	195.296	161.699	152.083	129.065	151.351	152.914	149.544

Bijlage 3: De non-ODA uitgaven naar beleidsthema

Tabel 13 De non-ODA uitgaven naar beleidsthema					
Begroting	Omschrijving	2020	2021	2022	Artikel
1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid					
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	42.932	32.836	31.636	V-01.01
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	33.445	25.947	25.847	V-01.02
	01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	6.558	18.785	11.425	V-01.03
Algemeen	55.02 Reservering Vredespaleis	0	0	0	LXXXVI-55.02
JenV	33.03.01 Opsporing en vervolging; NFI	586	802	802	VI-33.03.10
	91.01.02 WIPO	225	380	380	VI-91.01.09
	91.01.02 Europol en Eurojust	12.987	22.771	22.771	VI-91.01.07
lenW	17.01 Luchtvaart (ICAO)	938	1.311	1.311	XII-17.01
	18.01 Scheepvaart en havens (CCR)	381	1.358	1.081	XII-18.01
SZW	02.24 Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet; Contributie CASS	8	9	9	XV-02.24
VWS	02.10 Curatieve zorg; Kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid van de zorg	2.200	2.521	657	XVI-02.11
	04.40 Zorgbreed beleid; inrichten uitvoeringsactiviteiten	0	0	0	XVI-04.40
	<i>Subtotaal</i>	<i>100.260</i>	<i>106.720</i>	<i>95.919</i>	
2. Vrede, veiligheid en stabiliteit					
BZ	02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	13.458	14.140	14.085	V-02.01
	02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	15.430	15.070	14.670	V-02.02
	02.03 Wapenbeheersing	4.877	9.292	7.542	V-02.03
	02.04 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	103.253	115.272	143.708	V-02.04
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	15.720	18.236	17.893	V-02.05
BHOS	04.01 Humanitaire hulp	1.895	1.017	1.017	XVII-04.01
JenV	33.01.01 Apparaat Openbaar ministerie	0	0	0	VI-31.02.21
	36.02.05 Nat. Veiligheid en Terrorismebestrijding	200	414	414	VI-36.02.58
Defensie	01.01.23 Internationale inzet (BIV)	127.381	210.182	182.785	X-01.01.01
	09 Algemeen Civielrechtelijke regeling Srebrenica 2020	460	19.540	15.000	X-09.01
	<i>Subtotaal</i>	<i>282.674</i>	<i>403.163</i>	<i>397.114</i>	
3. Effectieve Europese samenwerking					
BZ	03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	0	0	75.733	
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	6.301	6.300	6.300	V-03.03
	03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	4.474	6.404	4.517	V-03.04
	03.05 Europese vredesfaciliteit	0	18.882	24.277	V-03.05
Toerek.	EU-begroting	75.733	75.733	0	Toerekening
	<i>Subtotaal</i>	<i>86.508</i>	<i>107.319</i>	<i>110.827</i>	
4. Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen					
BZ	04.01 Consulaire dienstverlening in het buitenland	22.987	20.441	9.031	V-04.01

Begroting	Omschrijving	2020	2021	2022	Artikel
	04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	19.822	22.992	18.467	V-04.02
	04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	6.133	7.771	7.475	V-04.03
	04.04 Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	24.516	22.300	18.375	V-04.04
OCW	08.77 Internationaal onderwijs; Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken	506	480	480	XIII-08.77
	14.71/76 Cultuur; subsidies	4.617	6.017	6.017	XIII-14.71
	<i>Subtotaal</i>	<i>78.581</i>	<i>80.001</i>	<i>59.845</i>	
5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen					
BHOS	01.01 Duurzaam handels- en investeringsstelsel, incl. MVO	7.239	9.131	10.100	XVII-01.01
	01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	127.922	97.976	86.665	XVII-01.02
	01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	1.970	2.280	2.280	XVII-01.03
EZK	1.55 Opdrachten	11	161	161	XIII-11.55
	1.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	2.484	2.741	2.752	XIII-11.95
	2.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.871	2.781	2.560	XIII-13.95
	<i>Subtotaal</i>	<i>141.497</i>	<i>115.070</i>	<i>104.518</i>	
6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat					
BHOS	02.03 Klimaat	1.108	1.150	1.150	XVII-02.03
lenW	11.01 Integraal waterbeleid (Partners voor Water/Blue Deal)	13.751	19.319	12.397	XII-11.01
	14.01/03 Wegen en verkeersveiligheid	245	200	0	XII-14.01
	19.02 Uitvoering Milieubeleid en Internationaal	8.990	7.093	5.052	XII-19.02
	23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO en ECMWF)	831	5.242	3.352	XII-23.01
	97.01 lenW-brede programmamiddelen	0	0	0	XII-97.01
EZK	4.55 Opdrachten	275	687	285	XIII-04.55
	4.95 Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.239	1.972	1.624	XIII-04.95
LNV	21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (w.o. FAO en UNEP) ¹	5.244	7.272	6.522	XIV-21.95
	22.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties ²	1.847	2.045	1.714	XIV-22.95
	<i>Subtotaal</i>	<i>33.530</i>	<i>44.980</i>	<i>32.096</i>	
7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)					
BHOS	03.01 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	1.497	1.491	1.611	XVII-03.01
	03.02 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	0	3.000	0	
	03.04 Onderwijs	0	0	0	XVII-03.04
OCW	07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	7.415	7.566	7.566	VIII-07.70/76
	08.71 Internationaal onderwijs; Subsidies	126	292	342	VIII-08.71
	08.76 Internationaal onderwijs; Bijdragen (inter)nationale organisaties: overige	185	0	0	VIII-08.76
VWS	09.10 Algemeen; Internationale samenwerking	6.868	3.868	3.868	XVI-09.12.10
	<i>Subtotaal</i>	<i>16.091</i>	<i>16.217</i>	<i>13.387</i>	
8. Versterkte kaders voor ontwikkeling					
BHOS	05.02 Overig armoedebeleid	4.388	14.643	10.649	XVII-05.02
Financiën	04.52.01 Technische assistentie	1.013	1.818	1.817	IX-04.52.01
	04.50.02 Deelname aan internationale instellingen; desaldering ontvangsten	0	0	0	IX-04.50.01

Begroting	Omschrijving	2020	2021	2022	Artikel
	04.50.05 Deelname aan internationale instellingen; AIB	0	0	0	IX-04.50.01
	04.55.01 Technische assistentie subsidies	0	0	0	IX-04.55.01
	<i>Subtotaal</i>	<i>5.401</i>	<i>16.461</i>	<i>12.466</i>	
9. Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven					
BZ	05 Geheim	0	0	0	V-05.01
	06 Nominaal en onvoorzien	0	11.748	2.868	V-06.01
	07 Apparaat	528.757	623.416	575.695	V-07.01
Div. dept.	Attachés	70.697	84.570	79.910	Div. Begrotingen
	<i>Subtotaal</i>	<i>599.454</i>	<i>719.734</i>	<i>658.473</i>	
Totaal non-ODA		1.343.996	1.609.665	1.484.645	

1 In 2019 en 2020 betrof dit artikel 11.95.

2 In 2019 en 2020 betrof dit artikel 12.95.

Bijlage 4: De ODA-uitgaven naar beleidsthema

Tabel 14 De ODA-uitgaven naar beleidsthema (bedragen x EUR 1000)					
Begroting	Omschrijving	2020	2021	2022	Artikel
1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid					
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	6.863	17.509	16.859	V-01.01
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	35.081	37.555	37.555	V-01.02
JenV	33.03.03 Opsporing en vervolging; drugsbestrijding Suriname	0	200	200	VI-33.03.39
	<i>Subtotaal</i>	<i>41.944</i>	<i>55.264</i>	<i>54.614</i>	
2. Vrede, veiligheid en stabiliteit					
BZ	02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	3.000	0	0	V-02-01
	02.03 Wapenbeheersing	2.793	3.252	3.252	V-02.03
	02.04 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	64.286	75.167	70.917	V-02.04
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	10.480	11.929	11.929	V-02.05
BHOS	04.01 Humanitaire hulp	468.912	391.000	437.000	XVII-04.01
	04.02 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	157.560	177.000	162.000	XVII-04.02
	04.03 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	208.965	202.279	215.135	XVII-04.03
	04.04 Noodhulpfondsen	0	0	0	XVII-04.04
JenV	31.03.02 Kwaliteit, Arbeidsvoorwaarden en ICT politie; internationale samenwerkingsoperaties	7.753	8.600	8.600	VI-31.03.21
Defensie	01.01.23 Internationale inzet (BIV)	0	3.000	0	X-01.01.23
	<i>Subtotaal</i>	<i>923.749</i>	<i>872.227</i>	<i>908.833</i>	
3. Effectieve Europese samenwerking					
BZ	03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	0	0	393.391	V-03.01
	03.02 Europees ontwikkelingsfonds	224.729	191.123	133.750	V-03.02
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	4.201	4.200	4.200	V-03.03
Toerek.	EU-begroting	329.867	345.572	0	Toerekening
	<i>Subtotaal</i>	<i>558.797</i>	<i>540.895</i>	<i>531.341</i>	
4. Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen					
BZ	04.04 Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	6.786	2.136	136	V-04.04
	<i>Subtotaal</i>	<i>6.786</i>	<i>2.136</i>	<i>136</i>	
5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen					
BHOS	01.01 Duurzaam handels- en investeringssysteem, incl. MVO	17.351	19.425	21.425	XVII-01.01
	01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	414.667	410.139	429.729	XVII-01.03
	<i>Subtotaal</i>	<i>432.018</i>	<i>429.564</i>	<i>451.154</i>	
6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat					
BHOS	02.01 Voedselzekerheid	342.282	325.447	328.672	XVII-02.01
	02.02 Water	196.249	187.895	188.619	XVII-02.02
	02.03 Klimaat	210.358	235.604	258.439	XVII-02.03
lenW	23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO en ECMWF)	35	35	35	XII-23.01

Begroting	Omschrijving	2020	2021	2022	Artikel
LNV	21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (w.o. FAO en UNEP) ¹	4.114	4.585	4.585	XIV-21.95
	<i>Subtotaal</i>	<i>753.038</i>	<i>753.566</i>	<i>780.350</i>	
7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)					
BHOS	03.01 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	421.654	523.825	527.508	XVII-03.01
	03.02 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	49.239	51.405	51.643	XVII-03.02
	03.03 Maatschappelijk middenveld	195.272	166.666	197.644	XVII-03.03
	03.04 Onderwijs	79.762	74.050	69.550	XVII-03.04
OCW	06.70 Hoger beroepsonderwijs	2.873	2.873	2.873	VIII-06.70
	07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	46.884	47.953	47.953	VIII-07.70/76
	16.70 Onderzoek en wetenschappen; NOW	454	454	454	VIII-16.70
	<i>Subtotaal</i>	<i>796.138</i>	<i>867.226</i>	<i>897.625</i>	
8. Versterkte kaders voor ontwikkeling					
BHOS	05.01 Multilaterale samenwerking	214.821	191.824	151.410	XVII-05.01
	05.02 Overig armoedebeleid	63.310	82.189	96.665	XVII-05.02
	05.04 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen	0	19.526	16.851	XVII-05.04
Financiën	04.50.02 Deelname aan internationale instellingen; desaldering ontvangsten	0	0	0	IXB-04.50.01
	04.50.05 Deelname aan internationale instellingen; AIIB	0	0	0	IXB-04.50.05
	04.50.07 IBRD (onderdeel Wereldbank)	69.296	0	22.355	IXB-04.50.07
	04.50.08 IFC (onderdeel Wereldbank)	41.059	0	19.978	IXB-04.50.08
	04.50.09 IDA (onderdeel Wereldbank)	71.295	44.200	219.550	IXB-04.50.09
Toerek.	Eerstejaarsopvang asielzoekers (toerekening)	492.792	0	0	Toerekening
	37.02.20 COA (Eerstejaarsopvang asielzoekers)	0	264.391	307.472	VI-37.02.20
	01.70/01.75 Primair onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	0	31.773	28.924	VIII-01.70/75
	03.70 Voortgezet onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	0	10.297	9.316	VIII-03.70
9. Apparaatskosten (incl. postnetten) en overige uitgaven					
BZ	07.01 Apparaat (personeel en materieel)	277.767	318.546	305.546	V-07.01
	<i>Subtotaal</i>	<i>277.767</i>	<i>318.546</i>	<i>305.546</i>	
	Totaal ODA binnen HGIS	4.742.810	4.483.624	4.802.120	
	ODA buiten HGIS	4.725	4.725	4.725	
	TOTAAL ODA	4.747.535	4.488.349	4.806.845	

1 In 2019 en 2020 betrof dit artikel 11.95.

Bijlage 5: De geplande ODA-uitgaven binnen de BHOS-begroting per regio in 2022

Zoals aangekondigd in de BHOS-nota Investeren in Perspectief, verschuift het geografische zwaartepunt van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid in deze kabinetsperiode naar de focusregio's West-Afrika/Sahel, Hoorn van Afrika, en Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA). Deze HGIS-bijlage geeft jaarlijks een overzicht van de beoogde uitgaven per regio, uitgesplitst naar de beleidsthema's van de BHOS-begroting.

De tabel hieronder toont bij elke regio eerst de landen waar sprake is van een naar de ambassade te delegeren landenbudget (en soms ook een gedelegeerd regionaal budget). Vervolgens worden voor de hele regio per thema de verwachte centrale bestedingen aangegeven. Naast uitgaven in de focusregio's, zijn de gedelegeerde middelen en de verwachte centrale bestedingen opgenomen voor «Overig Afrika», «Overig Azië» en «Overige landen». Aangevuld met de categorie «Wereldwijd/niet gespecificeerd» omvat de tabel het totaal van de ODA-uitgaven binnen de BHOS-begroting.

De in de tabel opgenomen inzet van centrale middelen in de regio's moet gezien worden als een indicatie. Deze beperking heeft te maken met de aard van de bestedingen. Centrale thematische programma's zijn doorgaans niet op één land of regio gericht (in tegenstelling tot de gedelegeerde middelen) en hebben meestal een meerjarig karakter. Veel programma's werken met een landenlijst waarbij vooraf niet vast staat in welke landen van de lijst deze middelen zullen worden benut¹. Om in deze situatie toch een realistische inschatting te maken, is voor elke lopende activiteit van meer dan EUR 1 miljoen de huidige geografische verdeling nagegaan², rekening houdend met zowel gerealiseerde en lopende uitgaven als verwachte uitgaven in de pijplijn. Deze indicatieve verdeling over landen en regio's van de huidige portefeuille is vervolgens toegepast op de betreffende centrale thematische budgetten voor 2022.

Een belangrijk deel van de centrale middelen wordt ingezet voor programma's en organisaties waarbij de geografische focus vanwege de aard van het werk niet (vooraf) is vastgesteld. Deze thematische inzet is in de tabel opgenomen onder de categorie Wereldwijd/niet gespecificeerd. Binnen deze categorie vormt humanitaire hulp de grootste post; besteding hiervan is flexibel en gebeurt in principe waar dit in de loop van het jaar het hardst nodig blijkt te zijn. Andere voorbeelden van bestedingen in deze categorie zijn de bijdragen aan het vaccinatiefonds GAVI, het Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria, de multilaterale klimaat- fondsen en bijdragen aan multilaterale organisaties.

Bij de berekening is geen rekening gehouden met nieuwe initiatieven in de focusregio's die nog in de loop van 2021 en in 2022 worden ontwikkeld. Daardoor is een zekere onderschatting van de verschuiving naar de focusregio's mogelijk; deze beweging is nog in volle gang en krijgt met name bij nieuwe programma's en nieuwe fases van bestaande programma's z'n beslag.

¹ Zo omvat de landenlijst voor private sector ontwikkeling een 70-tal landen en staat het Voice fonds (voor het versterken van de positie van gemarginaliseerde en gediscrimineerde groepen) open voor tien landen.

² Voor activiteiten met budget kleiner dan EUR 1 miljoen is uitgegaan van een evenredige verdeling over de landen waarvoor de activiteit open staat

Tabel 15 De geplande ODA-uitgaven binnen de BHOS-begroting per regio in 2022 (x 1.000 EUR)

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA budget	
Focusregio Sahel	Burkina Faso	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	5.900	
		2.1 Voedselzekerheid	5.500	
		2.2 Water	5.000	
		3.1 SRGR en HIV/aids	5.500	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	6.600	
		Totaal	28.500	
	Mali	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.000	
		2.1 Voedselzekerheid	3.500	
		2.2 Water	8.000	
		3.1 SRGR en HIV/aids	16.400	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	13.900	
	Totaal	42.800		
	Niger	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	5.000	
		2.1 Voedselzekerheid	5.500	
		2.2 Water	5.000	
		3.1 SRGR en HIV/aids	10.200	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	2.500	
	Totaal	28.200		
	Nigeria	2.1 Voedselzekerheid	4.200	
		Totaal	4.200	
	Senegal	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.000	
		Totaal	1.000	
	Inzet in deze regio vanuit centrale budgetten	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	2.732
			2.1 Voedselzekerheid	8.989
			2.2 Water	23.677
			2.3 Klimaat	14.975
			3.1 SRGR en HIV/aids	10.225
3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid			18.481	
3.3 Maatschappelijk middenveld			551	
3.4 Onderwijs			20.778	
4.2 Opvang en bescherming in de regio			5.344	
4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling			8.858	
Totaal			506	
Totaal			115.115	
Totaal Focusregio Sahel				219.815
Focusregio Hoorn van Afrika	Ethiopië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	5.500	
		2.1 Voedselzekerheid	40.000	
		2.2 Water	13.000	
		3.1 SRGR en HIV/aids	20.000	
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.000	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	3.500	
	Totaal	83.000		
	Kenia	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.200	
		2.1 Voedselzekerheid	1.850	
		2.2 Water	2.550	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	1.250	
	Totaal	6.850		
	Oeganda	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.000	
		2.1 Voedselzekerheid	18.000	
		3.1 SRGR en HIV/aids	10.000	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	10.000	
	Totaal	39.000		
	Regionaal Hoorn van Afrika	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	2.000	
		Totaal	2.000	

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA budget	
Focusregio's Midden-Oosten & Noord-Afrika	Soedan	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.000	
		2.1 Voedselzekerheid	5.250	
		Totaal	6.250	
	Somalië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	2.000	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	12.500	
		Totaal	14.500	
	Zuid-Soedan	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	2.650	
		2.1 Voedselzekerheid	7.050	
		2.2 Water	8.395	
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	800	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	9.500	
	Totaal	28.395		
	Inzet in deze regio vanuit centrale budgetten	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	1.833	
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	17.072	
		2.1 Voedselzekerheid	30.655	
		2.2 Water	11.828	
		2.3 Klimaat	6.750	
		3.1 SRGR en HIV/aids	41.783	
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	9.104	
		3.3 Maatschappelijk middenveld	32.322	
		3.4 Onderwijs	11.743	
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	38.297	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	5.264	
		5.1 Multilaterale samenwerking	16	
	Totaal	206.669		
	Egypte	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	600	
		2.1 Voedselzekerheid	2.000	
		2.2 Water	4.000	
		3.1 SRGR en HIV/aids	2.200	
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	800	
		Totaal	9.600	
		Irak	2.2 Water	2.000
			Totaal	2.000
Jemen		2.2 Water	4.150	
		3.1 SRGR en HIV/aids	10.000	
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.000	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	5.000	
Totaal	20.150			
Jordanië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	7.350		
	2.1 Voedselzekerheid	3.000		
	2.2 Water	3.900		
	Totaal	14.250		
Libanon	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	6.000		
	Totaal	6.000		
Palestijnse Gebieden	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	2.000		
	2.2 Water	10.500		
	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	6.200		
	Totaal	18.700		
Tunesië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	4.000		
	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	7.500		
	Totaal	11.500		
Inzet in deze regio vanuit centrale budgetten	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	1.733		
	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	8.673		
	2.1 Voedselzekerheid	5.664		

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA budget	
		2.2 Water	4.529	
		2.3 Klimaat	2.268	
		3.1 SRGR en HIV/aids	5.629	
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	9.544	
		3.3 Maatschappelijk middenveld	17.569	
		3.4 Onderwijs	3.475	
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	80.351	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	19.426	
		Totaal	158.861	
			241.061	
Overig Afrika	Benin	2.1 Voedselzekerheid	9.500	
		2.2 Water	3.750	
		3.1 SRGR en HIV/aids	7.000	
		Totaal	20.250	
	Burundi	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.200	
		2.1 Voedselzekerheid	18.100	
		3.1 SRGR en HIV/aids	5.400	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	3.000	
			Totaal	27.700
	Democratische Republiek Congo	3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	800	
		Totaal	800	
	Ghana	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.800	
		2.1 Voedselzekerheid	1.800	
		2.2 Water	1.000	
		Totaal	4.600	
	Mozambique	2.1 Voedselzekerheid	6.500	
		2.2 Water	10.100	
		Totaal	16.600	
	Regionaal Afrika	3.1 SRGR en HIV/aids	10.000	
		Totaal	10.000	
	Regionaal Grote Meren	2.1 Voedselzekerheid	10.500	
		2.2 Water	5.500	
		2.3 Klimaat	3.500	
		3.1 SRGR en HIV/aids	4.500	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	8.200	
		Totaal	32.200	
	Rwanda	2.1 Voedselzekerheid	1.400	
		2.2 Water	700	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	2.780	
		Totaal	4.880	
	Inzet vanuit centrale budgetten	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	2.733	
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	29.922	
2.1 Voedselzekerheid		37.796		
2.2 Water		19.040		
2.3 Klimaat		14.442		
3.1 SRGR en HIV/aids		59.152		
3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		4.649		
3.3 Maatschappelijk middenveld		27.241		
3.4 Onderwijs		17.306		
4.2 Opvang en bescherming in de regio		5.939		
4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling		1.535		
Totaal		219.754		
				336.784
Overig Azië		Afghanistan	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	30.000
	Totaal		30.000	

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA budget	
	Bangladesh	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	3.000	
		2.1 Voedselzekerheid	4.000	
		2.2 Water	17.000	
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.000	
		Totaal	25.000	
	Indonesië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	194	
		2.2 Water	600	
		2.3 Klimaat	390	
		3.4 Onderwijs	549	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	500	
	Totaal	2.233		
	Inzet vanuit centrale budgetten		1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	1.633
			1.3 Private sector en arbeidsmarkt	26.333
			2.1 Voedselzekerheid	19.396
			2.2 Water	10.615
			2.3 Klimaat	5.139
			3.1 SRGR en HIV/aids	14.309
			3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	6.361
			3.3 Maatschappelijk middenveld	37.468
			3.4 Onderwijs	11.709
4.2 Opvang en bescherming in de regio			1.835	
4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	3.091			
Totaal	137.890			
Overige landen	Suriname	3.3 Maatschappelijk middenveld	700	
		5.2 Overig armoedebeleid	20.583	
		Totaal	21.283	
	Inzet vanuit centrale budgetten		1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	67
			1.3 Private sector en arbeidsmarkt	19.692
			2.1 Voedselzekerheid	3.799
			2.2 Water	2.298
			2.3 Klimaat	4.208
			3.1 SRGR en HIV/aids	6.878
			3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.866
			3.3 Maatschappelijk middenveld	10.196
			3.4 Onderwijs	3.082
			4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	84
	Totaal	52.170		
	Niet gespecificeerd Wereldwijd	Inzet vanuit centrale budgetten	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	10.694
			1.3 Private sector en arbeidsmarkt	266.653
			2.1 Voedselzekerheid	60.036
			2.2 Water	20.189
			2.3 Klimaat	211.516
			3.1 SRGR en HIV/aids	280.076
3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid			14.168	
3.3 Maatschappelijk middenveld			51.369	
3.4 Onderwijs			16.343	
4.1 Humanitaire Hulp			437.000	
4.2 Opvang en bescherming in de regio			26.720	
4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling			60.300	
5.1 Multilaterale samenwerking			151.394	
5.2 Overig armoedebeleid			76.082	
5.4 Nog te verdelen BNI en/of toerekeningen			16.851	
Totaal			1.699.391	

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA budget
			1.699.391
Totaal generaal			3.152.290

Bijlage 6: Berekening ODA-plafond 2021-2026, realisatie ODA-prestatie 2020 en raming ODA-prestatie 2021-2026

Tabel 16 Berekening ODA-plafond 2021-2026 (bedragen in miljoenen EUR)							
Berekening ODA-plafond 2021-2026 (bedragen in miljoenen EUR)							
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Raming BNI	844.822	894.885	925.196	954.160	983.282	1.013.293	
A : Basisbedrag 0,7% BNI	5.914	6.264	6.476	6.679	6.883	7.093	
B: Bij: geraamde aflossingen op ODA-leningen en ontvangsten OS	48	44	44	44	44	44	
C : Maatregelen Rutte II	- 1.462	- 1.462	- 1.462	- 1.462	- 1.462	- 1.462	
D : Kasschuiven Rutte II	- 331	- 475					
E : Dichten tijdelijke dip door correctie kasschuiven Rutte II (Rutte III)	331	475					
F : Intensivering OS/ODA Rutte III	100						
G : Kasschuiven Wereldbank/IDA	- 165			- 24			
H : Overig (o.m Voorjaarsbesluitvorming en BIV)	54	- 39	28	28	28	28	
I: ODA-plafond 2021-2026	4.488	4.807	5.086	5.266	5.493	5.703	
Realisatie netto ODA prestatie 2020 en Raming netto ODA-prestatie 2021-2026 (bedragen in miljoenen EUR)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bruto ODA-totaal	4.752	4.488	4.807	5.086	5.266	5.493	5.703
Af: geraamde ontvangsten OS	- 49	- 25	- 25	- 25	- 25	- 25	- 25
Netto ODA (in miljoenen euro)	4.703	4.463	4.782	5.062	5.241	5.468	5.678
Raming BNI (in miljarden euro)	793,9	844,8	894,9	925,2	954,2	983,3	1.013,3
Netto ODA in % van het BNI	0,59	0,53	0,53	0,55	0,55	0,56	0,56

In bovenstaande tabel wordt een overzicht gepresenteerd van de opbouw van het ODA-budget en de hieraan gekoppelde ODA-prestatie. Hieronder volgt een toelichting op de onderdelen, die gezamenlijk de omvang van het totale ODA-budget bepalen:

- A. Het uitgangspunt is 0,7% van het BNI.
- B. Aflossingen op ODA-leningen en overige ontvangsten worden hieraan toegevoegd. Deze worden jaarlijks bijgesteld. Het gaat daarbij om structureel ca. EUR 45 miljoen per jaar.
- C. Het kabinet Rutte II heeft verschillende structurele maatregelen doorgevoerd op het ODA-budget als gevolg waarvan het ODA-budget is verlaagd (met in totaal ongeveer EUR 1,4 miljard per jaar):
  1. Een taakstelling van EUR 1 miljard per jaar.
  2. Een ruilvoettaakstelling van EUR 49 miljoen per jaar.
  3. Het ODA-budget niet gecompenseerd als gevolg van de verwerking van ESA-2010³ (een verlaging van ongeveer EUR 264 miljoen per jaar).

³ Toelichting ESA 2010: Door veranderingen in boekhoudkundige regels door de EU (European System of Accounts, ESA 2010) en een herziening van de bronnen voor het berekenen van het BNI door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is het BNI in 2014 opwaarts bijgesteld. Omdat het een rekenkundige correctie van het BNI betrof heeft het kabinet er destijds voor gekozen deze BNI-bijstelling niet door te vertalen in een opwaartse bijstelling van het ODA-budget.

4. De EKI-reservering⁴ is geschrapt (EUR 150 miljoen per jaar).
- D. Het kabinet Rutte III corrigeert voor de kasschuiven van het kabinet Rutte II. Hierdoor neemt het ODA-budget deze kabinetsperiode toe met EUR 118 miljoen in 2019 oplopend naar EUR 475 miljoen in 2022 en komt het ODA-budget vanaf 2022 weer op 0,7% BNI minus EUR 1,4 miljard, zoals afgesproken in het Regeerakkoord «Vertrouwen in de toekomst». Het ODA-budget blijft de komende kabinetsperiode gekoppeld aan de ontwikkeling van het BNI.
- E. Zie toelichting onder D.
- F. Daarenboven zijn er in deze kabinetsperiode incidenteel extra middelen toegevoegd van in totaal EUR 1 miljard, verdeeld over de jaren 2018 t/m 2021.
- G. Het betalingsritme voor de Wereldbank (IDA) is in 2020 aangepast. Dit leidt tot een kasschuif.
- H. De regel overig bestaat uit een aantal budgettaire consequenties voor ODA zoals de voorjaarsbesluitvorming (o.a. de eindejaarsmarge) en de ontvlechting van het BIV in 2018.
- I. Bovenstaande maatregelen (A t/m H) resulteren in het totale ODA-budget.

---

⁴ Toelichting EKI: Reserveringen voor exportkredietverzekeringen (EKI) zijn reserveringen voor de kwijtschelding van exportkredietsschulden van ontwikkelingslanden. Deze schulden zijn ontstaan door investeringen of leveringen van Nederlandse bedrijven aan bedrijven in ontwikkelingslanden. De Nederlandse overheid staat hiervoor garant. Als de ontvangende partij niet betaalt, resulteert deze constructie in een schuld van de overheid van het ontwikkelingsland aan de Nederlandse overheid.

Sinds 2015 wordt geen reservering meer opgenomen voor schuldkwijtschelding aan ontwikkelingslanden in het kader van EKI. Omdat de ODA-begroting destijds niet is gecompenseerd voor het wegvallen van de raming voor EKI-schuldkwijtschelding wordt een reeks van EUR 150 miljoen per jaar in mindering gebracht op het ODA-budget. Wanneer landen aanspraak doen op de EKI-schuldkwijtschelding, dan wordt dit achteraf aan de ODA-realisatie toegevoegd. Dit bedrag hoeft niet gecompenseerd te worden door bezuinigingen op andere ODA-uitgaven. Het gaat namelijk om een schuldkwijtschelding waarvan de uitgaven vaak al jaren eerder zijn gedaan.

Bijlage 7: Internationale klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2022

In 2009 zegden de rijke landen toe vanaf 2020 USD 100 miljard per jaar vrij te maken voor klimaatactie in ontwikkelingslanden. Deze collectieve toezegging werd in 2015 in Parijs herbevestigd. Een verdeling per donor werd niet overeengekomen. Er wordt in UNFCCC-verband gewerkt aan gemeenschappelijke richtlijnen voor de rapportage over klimaatfinanciering. Het tijdens COP24 in Katowice overeengekomen *Rulebook* heeft daar richting aan gegeven. Het is de bedoeling dat de richtlijnen tijdens de 26^e UNFCCC-klimaatconferentie (COP26) in najaar 2021 worden vastgesteld.

Internationale samenwerking op het terrein van klimaat richt zich op vergroting van de weerbaarheid van mensen en gemeenschappen tegen de gevolgen van klimaatverandering (klimaatadaptatie) en het tegengaan van klimaatverandering (klimaatmitigatie). Hiertoe wordt door Nederland samengewerkt met het bedrijfsleven, ngo's, kennisinstellingen, FMO, multilaterale klimaatfondsen en ontwikkelingsbanken. Als in de samenwerking met bedrijven en private investeerders met publieke middelen private financiering wordt gemobiliseerd, mogen deze private investeringen worden meegeteld als Nederlandse klimaatfinanciering. Om de omvang van die gemobiliseerde financiering te berekenen past Nederland een in OESO-verband ontwikkelde methode toe⁵.

Nederland heeft de afgelopen jaren gewerkt aan een stijging van de publieke en private klimaatuitgaven. De verwachting is dat Nederland in 2022 EUR 620 miljoen aan publieke klimaatfinanciering zal realiseren. Deze verwachting ligt boven de laatste realisatie ad EUR 592 miljoen in 2020. Daarnaast zal naar schatting EUR 640 miljoen aan private klimaatfinanciering worden gemobiliseerd met (een deel van) de publieke inzet. Deze inschatting ligt boven de laatste realisatie ad EUR 592 miljoen in 2020.

Vanuit sub-artikel 2.3 (klimaat) zet Nederland in op ondersteuning van internationale klimaatfondsen, bevordering van toegang tot hernieuwbare energie, tegengaan van ontbossing en landdegradatie, vergroening van investerings- en handelstromen en vergroting van kennis- en capaciteitsopbouw over de relatie tussen klimaat en ontwikkeling. Hiertoe is onder andere het *Dutch Fund for Climate and Development* (DFCD) opgezet.

Binnen het thema Voedselzekerheid zet Nederland in op duurzame productiviteitsverhoging en versterking van weerbaarheid en adaptatie, wat tevens resulteert in lagere emissies. Aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering staat ook centraal binnen het thema Water met aandacht voor verhoogde waterproductiviteit in de landbouw, verbeterd stroomgebiedbeheer en veilige delta's, en klimaatbestendige toegang tot drinkwater en sanitaire voorzieningen. Multilaterale ontwikkelingsbanken (MDB's), multilaterale klimaatfondsen als GCF en GEF, en VN-instellingen als UNDP, UN Environment, WFP, UNICEF en WHO ontplooiën in hun programma's klimaatrelevante activiteiten die Nederland met ongeoormerkte financiële bijdragen ondersteunt.

Ook levert een deel van bedrijfsleveninstrumentarium een bijdrage aan de vermindering van broeikasgasemissies en aan de versterking van weerbaarheid tegen de gevolgen van klimaatverandering, bijvoorbeeld

⁵ Zie rapport '[Dutch international private mobilised climate finance](#)' over 2020

door het gebruik van hernieuwbare energie, het tegengaan van ontbossing, het aanbieden van verzekeringen tegen de risico's van klimaatverandering en de bevordering van innovatie. In lijn met motie Van der Lee⁶ wordt ingezet op verdere vergroening van de programma's binnen begrotingsartikel 1 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen. Tot slot dragen de Strategische Partnerschappen met het maatschappelijk middenveld bij aan klimaatmitigatie en/of klimaatadaptatie, met name door te lobbyen voor beter beleid en betere beleidsuitvoering, waarbij de belangen van de meest kwetsbare mensen voorop staan.

Met een deel van het publieke instrumentarium wordt private financiering gemobiliseerd door samenwerking met Nederlandse en internationale private partijen. Om deze financiering te meten werd in de resultatenmonitoring van het ministerie een indicator voor gemobiliseerde private financiering toegevoegd. Het grootste deel van de private financiering die aan Nederland kan worden toegerekend, wordt gerealiseerd door de MDB's. Zoals gezegd zal naar schatting EUR 640 miljoen aan private klimaatfinanciering worden gemobiliseerd met (een deel van) de publieke inzet. De realisatie in 2020 bedroeg EUR 592 miljoen in 2020 en EUR 864 miljoen in 2019. Dit verschil illustreert de grote jaarlijkse schommelingen en bijbehorende onzekerheid bij de inschatting van gemobiliseerde private financiering. De schommelingen en onzekerheid bij gemobiliseerde private investeringen zijn veel groter dan bij publieke klimaatfinanciering, zeker uitgedrukt in jaarschijven. Dit komt onder andere door de sterke invloed van wijzigende marktomstandigheden en doordat de tijdsduur van het sluiten van transacties met commerciële partijen bij elke deal anders is en de hoogte van de private investeringen vooraf niet bekend is. Zo bleek de gemobiliseerde private financiering veel gevoeliger voor de COVID-19 crisis dan de publieke klimaatfinanciering. In 2020 zijn veel projecten van bijvoorbeeld FMO vanwege de COVID-19 crisis gedeeltelijk stil komen te liggen; de verwachting is dat de achterstand in 2021 en 2022 wordt ingelopen. Vanwege de aanmerkelijke jaarlijkse schommelingen wordt een gemiddelde over 4 jaar als basis voor de inschatting van de gemobiliseerde private klimaatfinanciering voor 2022 gebruikt.

In onderstaande tabel wordt op hoofdlijnen een indicatie gegeven van de klimaatfinanciering die in 2022 naar verwachting gerealiseerd zal worden. Per beleidsartikel van de BHOS-begroting wordt aangegeven welk deel van de totale middelen naar verwachting publieke klimaatfinanciering betreft.

Naar verwachting zal circa 25 procent van de publieke klimaatfinanciering worden uitgegeven aan het tegengaan van klimaatverandering (mitigatie) en circa 45 procent aan aanpassing aan klimaatverandering (adaptatie); de overige uitgaven, voornamelijk klimaatfinanciering via multilaterale instellingen, kunnen niet worden gespecificeerd naar deze doelstellingen.

Circa een-derde van de publieke klimaatfinanciering zal worden gerealiseerd in activiteiten die klimaat als hoofddoelstelling hebben. De overige financiering zal worden gerealiseerd in activiteiten die klimaat als neven-doelstelling hebben.

In het HGIS-jaarverslag over 2022 zal in een bijlage worden gerapporteerd over de *werkelijk gerealiseerde klimaatuitgaven* ten behoeve van ontwikkelingslanden. Daarbij zullen zich ongetwijfeld verschillen voordoen ten

⁶ Kamerstuk 35 830-XVII-6 d.d. 24 juni 2021

opzichte van de hieronder genoemde geschatte bedragen, zeker bij gemobiliseerde private klimaatfinanciering. Dat kan diverse oorzaken hebben, waaronder de omstandigheid dat bij de realisatie talrijke partners betrokken zijn, zoals de MDB's, waarvan het beleid en de investeringen door de donoren gezamenlijk worden bepaald.

Tabel 17 Verwachte klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2022 (bedragen x EUR mln.)

Prognose publieke klimaatfinanciering

Begroting	Begrotingsartikel	Indicatie klimaatuitgaven 2022	Indicatie klimaatrelevantie van begrotingsartikel (percentage)
BHOS	1. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	65	12%
	2.1 Voedselzekerheid	120	37%
	2.2 Water	70	37%
	2.3 Klimaat ¹	235	91%
	3. Sociale vooruitgang	60	7%
	4. Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling	20	3%
	5. Multilaterale samenwerking en overige inzet	25	9%
Financiën	IDA en IBRD	65	18%
Totale publieke klimaatfinanciering		660	

Prognose gemobiliseerde private financiering

	Indicatie private financiering 2022
Nederlandse klimaatfondsen en programma's	85
Multilaterale ontwikkelingsbanken	340
FMO-A	130
Overige instrumenten en multidonorprogramma's	85
Totale gemobiliseerde private financiering	640

1 Dit begrotingsartikel omvat tevens duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen.

Bijlage 8: Internationale inspanningen voor migratie in 2022

In deze bijlage worden de HGIS-uitgaven in 2022 op het gebied van (het tegengaan van irreguliere) migratie, asielopvang en humanitaire hulp toegelicht. Eerst wordt per begrotingsartikel een overzicht gegeven van de financiële inspanningen die volledig gericht zijn op de eerste twee onderwerpen. Vervolgens wordt stilgestaan bij instrumenten en programma's die gedeeltelijk aan vluchtelingen of het tegengaan van irreguliere migratie gerelateerd zijn.

1. Begrotingsartikelen die volledig gericht zijn op eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen, (irreguliere) migratie en opvang in de regio

Artikel	Budget	2022	
		Totaal	Wv. ODA
6.37.02	JenV begroting: toerekening eerstejaarsopvangkosten asiel	307	307
08.03.01	OCW toerekening: eerstejaarsopvangkosten asiel (primair en secundair onderwijs)	37	37
17.04.02	Migratiesamenwerking en ontwikkeling	34	34
	Opvang in de regio	128	128

Asieltoerekening: eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen in Nederland.

De eerstejaarsopvang van asielzoekers in Nederland wordt conform richtlijnen van de OESO Development Assistance Committee (DAC) deels uit ODA-middelen gefinancierd. Deze uitgaven op de JenV- en de OCW-begroting worden aan ODA toegerekend. Wijzigingen van de hoogte van de toerekening lopen via het verdeelartikel op begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS). Het betreft uitgaven voor asielzoekers die afkomstig zijn uit landen die volgens de OESO-DAC gelden als ontwikkelingslanden (de zogenaamde DAC-landen). De asieltoerekening is gesplitst in een JenV-deel en een OCW-deel.

- JenV-begroting: In de begroting van Justitie en Veiligheid staan de uitgaven voor opvang van asielzoekers en alleenstaande minderjarige vreemdelingen door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) en Stichting Nidos. Daarnaast worden ook kosten voor tolken bij de IND, voorlichting van Vluchtelingenwerk Nederland en rechtsbijstandskosten deels toegerekend. In de JenV-begroting is aangegeven welk deel wordt toegerekend aan ODA. Voor 2022 houdt het kabinet rekening met een totale asielinstroom van 30,000 (afkomstig uit DAC-landen en niet-DAC-landen), resulterend in een aan ODA toe te rekenen gemiddelde bezetting van 19,500 (uit DAC-landen) bij het COA. De aan ODA toegerekende kosten worden onder andere berekend op basis van de kostprijzen van het COA en Nidos, het verwachte aantal asielzoekers uit DAC-landen en de verwachte verblijfsduur. In 2023 zal een nascalculatie plaatshebben op basis van de in 2022 in werkelijkheid gerealiseerde cijfers.
- OCW-begroting: De geschatte uitgaven voor (primair en voortgezet) onderwijs zijn gebaseerd op in Nederland leerplichtige asielzoekers afkomstig uit DAC-landen tijdens de eerstejaarsopvang.

Opvang en bescherming in de regio

Wereldwijd blijft het aantal vluchtelingen en ontheemden stijgen. Als gevolg van de pandemie zijn deze mensen extra kwetsbaar en staan perspectief en zelfredzaamheid nog sterker onder druk. Via het *Prospects* partnerschap met UNHCR, ILO, UNICEF, IFC, en de Wereldbank - dat in 2022 het vierde

jaar ingaat – investeert Nederland in een duurzame aanpak van de langdurige crises van ontheemden in de Syrië-regio en in de Hoorn van Afrika. De uitkomsten van de tussentijdse evaluatie van *Prospects* (2021) worden ingezet ten behoeve van van programmering en van de beleidsdialoog met partners, donoren en autoriteiten van betreffende landen. De lessen van de COVID-19 pandemie worden tevens in het programma meegenomen (bijv. online onderwijs voor vluchtelingen en gastgemeenschappen).

Migratiesamenwerking

Met de plannen voor een nieuw Pact voor Asiel en Migratie (september 2020) heeft de Europese Commissie een impuls gegeven aan internationale samenwerking op het gebied van migratie, zowel binnen als buiten Europa. Meer dan voorheen zal die samenwerking gezocht moeten worden om het Nederlandse migratiebeleid goed uit te kunnen voeren.

In 2022 zet Nederland de samenwerking met de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), de grootste uitvoerder van Nederlandse programma's op het terrein van migratiesamenwerking, voort. Dat betreft enerzijds Nederlandse steun aan programma's van de organisatie, en anderzijds Nederlandse inzet bij het sturen van de koers van de organisatie.

Samen met het Ministerie van Justitie en Veiligheid, de Koninklijke Marechaussee, de Nationale Politie en het Openbaar Ministerie blijft Nederland inzetten op stroomlijnen van de internationale aanpak van mensenhandel en –smokkel, langs de voor NL belangrijke migratieroutes.

2. Begrotingsartikelen die deels aan vluchtelingen of migratie gerelateerd zijn

Naast bovengenoemde middelen kan humanitaire hulp ingezet worden ten behoeve van vluchtelingen die besluiten hun land te verlaten wegens conflict of onveiligheid. Het is op voorhand niet aan te geven welke bedragen voor vluchtelingen zullen worden ingezet. Daarom wordt in plaats van de specifieke uitgaven voor vluchtelingen de begrotingsstand van het artikel genoemd.

Artikel	Budget	2022	
		Totaal	Wv. ODA
17.04.01	Humanitaire hulp, inclusief bijdragen aan UNHCR, UNWRA en WFP	370	369

Noodhulp en humanitaire diplomatie

De verwachting is dat de noden in 2022 opnieuw toenemen als gevolg van de COVID-19 crisis, door klimaatverandering en conflict. Nederland blijft zich committeren aan hulp voor mensen waar de nood het hoogst is, met flexibele en meerjarige financiering. Grotere effectiviteit en efficiëntie binnen het humanitaire systeem blijft een hoofddoel. In navolging van de in 2021 gelanceerde '*Grand Bargain 2.0*' richt het kabinet zich in dat kader op grotere betrokkenheid en zeggenschap van lokale actoren en getroffen gemeenschappen. Ook zet het kabinet de inspanningen voort om geestelijke gezondheid en psychosociale steun (MHPSS) te integreren in de noodhulp, en om grensoverschrijdend gedrag in de internationale hulpverlening tegen te gaan.

De rol van het Bureau voor de Coördinatie van Humanitaire Zaken van de VN (OCHA) bij het vergroten van de effectiviteit van humanitaire hulp zal een belangrijk punt zijn in het Nederlandse voorzitterschap (t/m juni 2022)

van de *OCHA donor support group* (ODSG). De nadruk ligt op meer gezamenlijke programmering, uitvoering en financiering, met accent op het beter betrekken van lokale hulpactoren en op betere verantwoording jegens hulpontvangers.

Met ingang van 2022 worden verschillende Nederlandse bijdragen (onder meer aan de VN, *Dutch Relief Alliance* (DRA) en het Rode Kruis) vernieuwd, waarna in de beleidsdialoog bijzondere aandacht zal zijn voor lokalisering, integratie van MHPSS in crisisrespons en het tegengaan van seksuele exploitatie, misbruik en *gender-based violence*.

Altijd en overal staan in de Nederlandse diplomatieke inspanningen rond humanitaire crises wereldwijd centraal: bescherming van burgers, ongehinderde toegang voor hulpverlening, en eerbiediging van het internationale humanitaire recht.